

POLICEJNÍ AKADEMIE ČESKÉ REPUBLIKY V PRAZE

Fakulta bezpečnostně právní

Katedra profesní přípravy

**Služební zákrok a použití donucovacích prostředků s následkem
smrti**

Bakalářská práce

Intervention and use of coerciveness witch cause of death

Bachelor thesis

VEDOUCÍ PRÁCE

Pplk. Mgr. Jan MACURA

AUTOR PRÁCE

Ondřej POSTL

PRAHA

2023

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že předložená práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracoval samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje z nichž jsem čerpal, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

V Praze dne 8. 3. 2023

Ondřej POSTL

Děkuji Pplk. Mgr. Janu Macurovi, za pomoc a cenné rady, které mi poskytl při zpracování bakalářské práce.

ANOTACE

Bakalářská práce se zabývá smrtí osoby následkem policejního zákroku s použitím donucovacího prostředku, zákonnou úpravou použití donucovacích prostředků policií České republiky. Dále donucovacími prostředky, které mohou být při zákroku použity a možná rizika usmrcení osoby při jejich použití. Bakalářská práce je zároveň zaměřena na tzv. syndrom náhlého úmrtí při zadržení, který není v České republice natolik známý. Zabývá se historií tohoto fenoménu jeho možnými příčinami, které jsou velmi rozmanité a nelze je ani v této době přesně stanovit a specifikovat. V neposlední řadě se bakalářská práce věnuje použití zbraně policistou, možnými následky způsobené střelnou zbraní a jejich následné ošetření.

KLÍČOVÁ SLOVA

Donucovací prostředky * smrt při zadržení * policejní zákrok * použití zbraně * syndrom náhlého úmrtí při zadržení * vybuzené delirium

ANNOTATION

The bachelor thesis deals with the death of a person because of police intervention with the means of coercion, the legal regulation of the use of means of coercion by the police of the Czech Republic. Different means of coercion that can be used during the intervention and risks of killing a person during their use. The bachelor thesis also focuses on the so-called sudden in-custody death syndrome, which is not so well known in the Czech Republic. It deals with the history of this phenomenon, its possible causes, which are very diverse and cannot be precisely determined and specified even nowadays. Finally, the bachelor thesis deals with the use of weapon by a police officer, possible consequences caused by a firearm and their subsequent treatment.

KEYWORDS

Law enforcement * Death in custody * police intervention * use of weapon * sudden in-custody death syndrome * excited delirium

OBSAH

Úvod.....	7
1 Vymezení základních pojmů	8
1.1 Úkon a Zákrok.....	8
1.2 Zákon 273/2008 Sb. O policii ČR.....	8
1.2.1 § 51, §52, § 53.....	9
1.2.2 § 54, § 55, § 56.....	13
1.2.3 § 57, § 58, 59.....	19
1.2.4 Přiměřenost postupu.....	22
2. Charakteristika a použití donucovacích prostředků	23
2.1 Hmaty, chvaty, údery a kopy.....	23
2.2 Slzotvorný, elektrický nebo jiný obdobně dočasně zneschopňující prostředek.....	24
2.3 Obušek a jiný úderný prostředek	26
2.3.1 Teleskopický obušek	27
2.3.2 Výhody teleskopického obušku	27
2.3.3 Rizika spojená s použitím teleskopického obušku	28
2.4 Vrhací prostředek mající povahu střelné zbraně podle jiného právního předpisu s dočasně zneschopňujícími účinky	29
2.4.1 TASER.....	29
2.4.2 Princip fungování TASERu	31
2.4.3 Rizika spojená s použitím TASERu	31
2.5 Vrhací prostředek, který nemá povahu zbraně podle § 56 odst. 5.....	32
2.6 Zastavovací pás, zahrazení cesty vozidlem a jiný prostředek k násilnému zastavení vozidla nebo zabránění odjezdu vozidla	33
2.7 Vytlačování vozidlem	33
2.8 Vytlačování štítem.....	34
2.9 Vytlačování koněm.....	34
2.10 Služební pes	35
2.11 Vodní stříkač.....	36
2.12 Zásahová výbuška	36
2.13 Úder střelnou zbraní	36
2.14 Hrozba namířenou střelnou zbraní.....	37

2.15 Varovný výstřel	37
2.16 Pouta	39
2.17 Prostředek k zamezení prostorové orientace.....	39
3 Použití zbraně	40
3.1 Účinky střelby na osobu.....	40
3.2 První pomoc při střelném poranění	42
4 Syndrom náhlého úmrtí při zadržení	44
4.1 Historie vybuzeného deliria	45
4.2 Důvody úmrtí při zadržení.....	47
4.2.1 Polohové dušení z nedostatku kyslíku.....	47
4.2.2 Vybuzené delirium	50
4.2.3 Přirozené onemocnění.....	51
4.2.4 Drogy a alkohol.....	55
5 Případové studie	58
Případová studie č. 1	58
Případová studie č. 2	60
Případová studie č.3	62
Závěr.....	64
Seznam použité literatury.....	65

Úvod

Smrt při použití donucovacího prostředku se stává čím dál tím větším tématem kvůli medializaci jednotlivých zákroků, u kterých došlo k úmrtí, a to ať už zapříčiněním toho kdo zákrok provádí, či se jedná o vnější faktory, které osoba zakročující nedokáže ovlivnit ani se jim vyvarovat.

Policie se každoročně setkává s několika případy úmrtí při zadržení. Tato čísla jsou v porovnání například s Amerikou mizivá, avšak dostat toto téma do povědomí lidí je velmi důležité z důvodu ochrany policistů, kteří mohou být neprávem nařčeni z usmrcení osoby, proti které zákrok prováděli. Bohužel problematika náhlého úmrtí při zadržení není v České Republice zpracována tak dopodrobna jako v jiných státech, a to jak na úrovni statistické, kdy Policie ČR neviduje všechny potřebné informace k případům úmrtí, tak na úrovni preventivní, kdy je třeba tuto problematiku lépe popsat a pochopit. Velmi důležité je stanovit všechny faktory, které mají vliv na úmrtí osob při zadržení. Pokusit se tyto faktory kodifikovat a prezentovat co největšímu okruhu lidí, a to jak civilním osobám, tak policistům.

Cílem práce je popsat právní aspekty použití donucovacích prostředků policií ČR a následně jednotlivé donucovací prostředky charakterizovat. Popsat faktory, které ovlivňují úmrtí při zadržení a použít jednotlivé důvody úmrtí osob k prevenci proti danému riziku. Zároveň poukázat na důležité aspekty jako jsou například zdravotní problémy osoby, tedy aspekty, které policista nemůže ovlivnit ani je nijak odvodit, avšak lze je alespoň předvídat a být na možnost jednotlivých scénářů připraven. Poukázat na jednotlivé faktory ve třech případových studiích a aplikovat poznatky, které budou v práci prezentovány.

1 Vymezení základních pojmů

1.1 Úkon a Zákrok

Příslušníci policie, kteří při plnění úkolů přicházejí neustále do styku s veřejností, musí provádět výkon služby v souladu se zákony a ostatními právními předpisy. Především v případě provádění služebních úkonů a zákroků, kterými je mnohdy výrazně zasahováno do práv a svobod občanů. V rámci činnosti policistů rozlišujeme tyto zásahy:

- A. služební úkon** je takový druh činnosti policisty nebo policistů, který umožňuje zabezpečovat plnění úkolů policie a při kterém dochází k zásahu do práv a svobod člověka.
- B. služební zákrok** je taková činnost policisty nebo policistů, při které používají oprávnění, případně donucovací prostředky nebo zbraně k odvrácení nebezpečí nebo překonání protiprávního jednání, kterým je narušen veřejný pořádek či bezpečnost osob a majetku.¹

Při plnění služebních úkonů a služebních zákroků se policisté řídí zásadami, které jsou uvedeny v zákoně č. 273/2008 Sb., O Policii ČR v platném znění. Jedná se tedy především o:

Zásadu legality, oportunitu, podpůrnosti, přiměřenosti, zákonnosti, rychlosti a rozhodnosti, slušnosti a taktosti, bdělosti a ostražitosti²

1.2 Zákon 273/2008 Sb. O policii ČR

Donucovací prostředky jsou právně upraveny v zákoně č. 273/2008 Sb., O Policii ČR. V paragrafech 51 až 59, které kodifikují použití donucovacích prostředků, taxativně vymezují jednotlivé donucovací prostředky, zároveň vymezují použití zbraně a povinnosti policisty, které následují po použití daného donucovacího

---

¹ HRINKO, Martin. Pořádková činnost policie. 1. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2020, ISBN 978-80-7380-793-1 s. 17.

² HRINKO, Martin. Pořádková činnost policie. 1. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2020, ISBN 978-80-7380-793-1 s. 17–19.

prostředku. Závěrem poslední dva paragrafy ustanovují zvláštní vymezení použití donucovacího prostředku a zákrok pod jednotným vedením.

1.2.1 § 51, §52, § 53

§ 51 obecné ustanovení

„Policista je oprávněn použít při zákroku donucovací prostředek a zbraň, k jejich používání byl vycvičen“³

Zde zákon taxativně stanovuje že výhradně policista smí v rámci prováděného zákroku použít donucovací prostředky a zbraně. Zásadní omezující prvek tohoto stěžejního oprávnění umožňující legální užití síly představuje podmínka, že policista byl k použití donucovacího prostředku nebo zbraně vycvičen. Problematika výcviku plně náleží do odborné gesce ozbrojeného bezpečnostního sboru. Policie ČR je současně garantem, že policista po absolvování výcviku má v optimálním rozsahu osvojen soubor odborných vědomostí (například o specifických místech na lidském těle zvýšeně citlivých na tlak nebo jiný vnější podnět, o technické konstrukci předmětu užitého jako donucovací prostředek nebo zbraň, o balistických vlastnostech použitého střeliva, o pyrotechnických účincích použitých výbušnin) a dovedností, které jsou pro použití donucovacího prostředku a zbraně nezbytné. Obsahovou náplň, intenzitu a délku konkrétního výcviku určuje bezpečnostní sbor s ohledem na složitost specifických kritérií a uživatelské nároky související s konkrétním typem donucovacího prostředku.⁴

---

³ 273/2008 Sb. Zákon o Policii § 51

⁴ ŠTEINBACH, Miroslav, Zákon o Policii České republiky komentář. 1. vydání, Praha, Wolters Kluwer, 2019, ISBN 978-80-7598-193-6. s.103

§ 52 Donucovací prostředky

„donucovací prostředky jsou

- a) *hmaty, chvaty, údery a kopy,*
- b) *Slzotvorný, elektrický nebo jiný obdobně dočasně zneschopňující prostředek,*
- c) *Obušek a jiný úderný prostředek,*
- d) *Vrhací prostředek mající povahu střelné zbraně podle jiného právního předpisu s dočasně zneschopňujícími účinky,*
- e) *Vrhací prostředek, který nemá povahu střelné zbraně podle § 56 odst. 5,*
- f) *Zastavovací pás, zahrazení cesty vozidlem a jiný prostředek k násilnému zastavení vozidla nebo zabránění odjezdu vozidla,*
- g) *Vytlačování vozidlem,*
- h) *Vytlačování štítem,*
- i) *vytlačování koněm,*
- j) *Služební pes,*
- k) *Vodní stříkač,*
- l) *Zásahová výbuška,*
- m) *Úder střelnou zbraní,*
- n) *Hrozba namířenou střelnou zbraní,*
- o) *Varovný výstřel,*
- p) *Pouta,*
- q) *Prostředek k zamezení prostorové orientace.*⁵

Toto ustanovení představuje výčet legálních prostředků, které je policista v rámci zákroku při zachování zásady přiměřenosti postupu oprávněn použít za podmínek upřesněných zákonem k překonání kladeného pasivního či aktivního odporu.⁶

---

⁵ 273/2008 Sb. Zákon o Policii § 52

⁶ ŠTEINBACH, Miroslav, Zákon o Policii České republiky komentář. 1. vydání, Praha, Wolters Kluwer, 2019, ISBN 978-80-7598-193-6. s. 105.

§ 53 Obecné podmínky použití donucovacího prostředku

„(1) Policista je oprávněn použít donucovací prostředek k ochraně bezpečnosti své osoby, jiné osoby nebo majetku anebo k ochraně veřejného pořádku

(2) před použitím donucovacího prostředku je policista povinen vyzvat osobu, proti které zakročuje, aby upustila od protiprávního jednání, s výstrahou, že bude použito donucovacích prostředků. To neplatí v případě použití prostředku k zabránění odjezdu vozidla. Od výzvy s výstrahou lze upustit v případě, že je ohrožen život nebo zdravý osoby a zákrok nesnese odkladu

(3) policista je oprávněn použít donucovací prostředek, který

a) umožní dosažení účelu sledovaného zákrokem a

b) je nezbytný k překonání odporu nebo útoku osoby proti níž zakročuje

(4) elektrický donucovací prostředek je policista oprávněn použít pouze pokud by použití jiného donucovacího prostředku zjevně nebylo dostatečné k dosažení účelu sledovaného zákrokem

(5) policista při použití donucovacího prostředku dbá na to, aby nezpůsobil osobě újmu zřejmě nepřiměřenou povaze a nebezpečnosti jejího protiprávního jednání.“⁷

První odstavec obecně definuje podmínky pro použití jakéhokoli donucovacího prostředku. Vymezuje okruh hodnot, pro jejich ochranu je donucovací prostředek přípustné použít. Splnění podmínek pro použití donucovacího prostředku individuálně vyhodnocuje konkrétní policista, kterému zákon stanoví odpovědnost za použití donucovacího prostředku. Pouze v případě zákroku pod jednotným velením přechází tato odpovědnost na velitele zakročující jednotky⁸

Druhý odstavec upravuje problematiku tzv. „Výzvy s výstrahou“ což je zpravidla verbální instrukce, která je stručně, jednoznačně a srozumitelně vyjadřující, co konkrétně má osoba (proti níž policista zakročuje) bezprostředně konat, čeho se má zdržet nebo co má strpět a jaké nastanou důsledky, pokud tak neučiní.

---

⁷ 273/2008 Sb. Zákon o Policii § 53

⁸ ŠTEINBACH, Miroslav, Zákon o Policii České republiky komentář. 1. vydání, Praha, Wolters Kluwer, 2019, ISBN 978-80-7598-193-6. s. 116.

Dovolují-li to okolnosti zákroku, policista v rámci výzvy užije slov „Jménem zákona“ (§ 10 odst. 5), výzva nemusí být opětovná. Právní předpis rovněž nevyžaduje, aby během výzvy s výstrahou byl konkretizován donucovací prostředek, který policista použije. Neuposlechnutí výzvy policisty je nezákonným jednáním osoby.⁹

Od výzvy s výstrahou může být obecně upuštěno za podmínky, že je ohrožen život nebo zdraví osoby a zákrok nesnese odkladu, tedy existuje reálné ohrožení života nebo zdraví osob a v dané situaci současně hrozí nebezpečí z prodlení (pokud nedojde okamžitě k policejnímu zákroku, nebude možné zamezit újmě na životě nebo zdraví osob)¹⁰

Třetí Odstavec rozvádí zásadu přiměřenosti obecně, vymezující poměr mezi mírou zásahu do práv a svobod osob a účelem sledovaným úkonem a konkretizuje vztah mezi volbou konkrétního donucovacího prostředku a účelem jehož má být použitím donucovacího prostředku dosaženo. Princip přiměřenosti se vztahuje na volbu konkrétního donucovacího prostředku i způsob jeho použití. Policista je povinen s ohledem na charakter konkrétní situace zvolit takový donucovací prostředek, který umožní dosažení účelu sledovaného zákrokem. Zároveň je povinen zvolit donucovací prostředek nezbytný k překonání odporu nebo útoku osoby, proti níž policista zakročuje.¹¹

U čtvrtého odstavce se jedná o speciální ustanovení (vložené do zákona na základě pozměňovacího návrhu v Poslanecké sněmovně Parlamentu ČR) omezující použití všech donucovacích prostředků pracujících na principu elektrického výboje, které jsou z hlediska možných následků na zdraví osoby považovány za potenciálně nebezpečnější než typově jiné donucovací prostředky.¹²

---

⁹ ŠTEINBACH, Miroslav, Zákon o Policii České republiky komentář. 1. vydání, Praha, Wolters Kluwer, 2019, ISBN 978-80-7598-193-6. s. 116.

¹⁰ ŠTEINBACH, Miroslav, Zákon o Policii České republiky komentář. 1. vydání, Praha, Wolters Kluwer, 2019, ISBN 978-80-7598-193-6. s. 117.

¹¹ ŠTEINBACH, Miroslav, Zákon o Policii České republiky komentář. 1. vydání, Praha, Wolters Kluwer, 2019, ISBN 978-80-7598-193-6. s. 117.

¹² ŠTEINBACH, Miroslav, Zákon o Policii České republiky komentář. 1. vydání, Praha, Wolters Kluwer, 2019, ISBN 978-80-7598-193-6. s. 117.

Pátý odstavce je v zásadě podrobnější úprava obecného principu přiměřenosti, vztahující se na oblast použití donucovacích prostředků a konkretizující legislativní nastavení optimálního poměru mezi možnou újmou způsobenou použitím donucovacího prostředku a povahou a nebezpečností souvisejícího protiprávního jednání. Zákon nevylučuje možnost způsobení újmy osobě, proti níž je použit donucovací prostředek. Policista v souvislosti s použitím donucovacího prostředku nesmí způsobit osobě újmu „zřejmě nepřiměřenou“ (tedy i při laickém zhodnocení stavu jednoznačně zjevně neadekvátní) povaze a nebezpečnosti jejího protiprávního jednání, vznik újmy „nepřiměřené“ (tedy překračující intenzitu překonávaného aktivního nebo pasivního odporu) není žádoucí, nicméně není v rozporu s právním předpisem (podobným způsobem je právně konstruována „nutná obrana“).¹³

1.2.2 § 54, § 55, § 56

§ 54 použití pout a prostředků k zamezení prostorové orientace

„Policista je oprávněn použít pouta a prostředek k zamezení prostorové orientace také ke spoutání osoby

- a) Zajištěné,
- b) Zadržené,
- c) Zatčené
- d) Dodávané do výkonu trestu odnětí svobody, zabezpečovací detence, ochranného léčení nebo ochranné výchovy, nebo
- e) Převzaté policistou k provedené procesních úkonů z vazby nebo výkonu trestu odnětí svobody, zabezpečovací detence, ochranného léčení nebo ochranné výchovy,

Je-li důvodná obava, že může být ohrožena bezpečnost osob, majetku nebo ochrana veřejného pořádku anebo že se osoba pokusí o útěk. Policista je oprávněn použít pouta ke vzájemnému připoutání dvou nebo více osob,

---

¹³ ŠTEINBACH, Miroslav, Zákon o Policii České republiky komentář. 1. vydání, Praha, Wolters Kluwer, 2019, ISBN 978-80-7598-193-6. s. 117.

prostředek k zamezení prostorové orientace je policista oprávněn použít pouze, nelze-li účelu úkonu dosáhnout jinak.“¹⁴

Pouta lze využít podle § 54 výhradně proti osobám v tomto paragrafu uvedených, tedy vůči osobám nacházejícím se v zákonem jednoznačně vymezeném právním postavení. Použití pout není podmíněno kladením jakéhokoliv odporu omezovanou osobou, neboť se v tomto případě jedná o opatření primárně preventivního charakteru. Tomu také odpovídá výjimka v oblasti vyhotovení obligatorní písemné dokumentace (úředního záznamu o použití donucovacího prostředku), neboť v případě užití pout podle § 54 zákon výslovně stanoví, že policista neseписuje úřední záznam s uvedením důvodu, průběhu a výsledku podle § 57 odstavce 2.¹⁵

§ 55 použití prostředků k násilnému zastavení vozidla nebo zabránění jeho odjezdu

„(1) Policista je oprávněn použít prostředek k násilnému zastavení vozidla nebo zabránění jeho odjezdu

- a) K zastavení vozidla, jehož řidič přes výzvu k zastavení vozidla podle jiného právního předpisu vozidlo nezastaví, nebo*
- b) K zabránění odjezdu vozidla v rámci zákroku proti osobě, jejíž osobní svoboda má být omezena, lze-li předpokládat, že se tato osoba pokusí vozidlo použít k útěku.*

(2) Policista při použití prostředku k násilnému zastavení vozidla dbá, aby nedošlo k ohrožení života nebo zdraví jiných osob a aby život nebo zdraví osoby, proti které směřuje zákrok, byly ohroženy jen v nezbytné míře“¹⁶

Tento paragraf vymezuje podrobnější podmínku použití donucovacího prostředku, který je určený k násilnému zastavení vozidla podle § 52 písmena f. Kdy musí být

---

¹⁴ 273/2008 Sb. Zákon o Policii § 54

¹⁵ ŠTEINBACH, Miroslav, Zákon o Policii České republiky komentář. 1. vydání, Praha, Wolters Kluwer, 2019, ISBN 978-80-7598-193-6. s. 119.

¹⁶ 273/2008 Sb. Zákon o Policii § 55

kumulativně splněna podmínka s obecnými podmínkami pro použití donucovacího prostředku a tou je nezastavení řidiče vozidla, kterému byla dána výzva k zastavení vozidla podle jiného právního předpisu. Současně předpis pamatuje i na možnost, kdy konkrétní vozidlo může být využito při pokusu o útěk osobou jejíž osobní svoboda má být omezena s tím, že se v tomto případě jedná o vozidlo stojící. Na závěr paragraf zdůrazňuje obecnou zásadu přiměřenosti a ukládá policistovi provádět násilné zastavení způsobem, pokud možno neohrožující život nebo zdraví jiných osob a v případě osoby, proti které zákrok směřuje, musí policista dbát, aby se jednalo o ohrožení pouze v míře nezbytné pro dosažení účelu prováděného zákroku.¹⁷

§ 56 použití zbraně

(1) Policista je oprávněn použít zbraň

- a) v nutné obraně nebo v krajní nouzi,*
- b) jestliže se nebezpečný pachatel, proti němuž zakročuje, na jeho výzvu nevzdá nebo se zdráhá opustit svůj úkryt,*
- c) aby zamezil útěku nebezpečného pachatele, jehož nemůže jiným způsobem zadržet,*
- d) nelze-li jinak překonat aktivní odpor směřující ke zmaření jeho závažného zákroku,*
- e) aby odvrátil násilný útok, který ohrožuje střežený nebo chráněný objekt anebo prostor,*
- f) nelze-li jinak zadržet dopravní prostředek, jehož řidič bezohlednou jízdou vážně ohrožuje život nebo zdraví osob a na opětovnou výzvu nebo znamení dané podle jiného právního předpisu nezastaví,*
- g) jestliže osoba, proti níž byl použit donucovací prostředek hrozba namířenou střelnou zbraní nebo varovný výstřel, neuposlechne příkazu policisty směřujícího k zajištění bezpečnosti jeho vlastní nebo jiné osoby, nebo*

---

¹⁷ ŠTEINBACH, Miroslav, Zákon o Policii České republiky komentář. 1. vydání, Praha, Wolters Kluwer, 2019, ISBN 978-80-7598-193-6. s. 121-122.

h) ke zneškodnění zvířete ohrožujícího život nebo zdraví osoby.

(2) Použití zbraně v případech uvedených v odstavci 1 písm. a) až f) je přípustné pouze za podmínky, že užití donucovacího prostředku by bylo zřejmě neúčinné.

(3) Před použitím zbraně v případech uvedených v odstavci 1 písm. a) až e) je policista povinen vyzvat osobu, proti které zakročuje, aby upustila od protiprávního jednání, s výstrahou, že bude použito zbraně. Od výzvy s výstrahou lze upustit v případě, že je ohrožen život nebo zdraví policisty nebo jiné osoby a zákrok nesnese odkladu.

(4) Při použití zbraně je policista povinen dbát nutné opatrnosti, zejména neohrozit život jiných osob a co nejvíce šetřit život osoby, proti níž zákrok směřuje.

(5) Zbraní podle této hlavy se rozumí zbraň střelná včetně střeliva a doplňků zbraně, vyjma vrhacího prostředku majícího povahu střelné zbraně podle jiného právního předpisu s dočasně zneschopňujícími účinky, dále zbraň bodná a sečná, výbušnina, speciální výbušný předmět, průlomový pyrotechnický prostředek a speciální náloživo.¹⁸

Tímto paragrafem se rozumí použití zbraně způsobem, ke kterému je určena primárně. Nejedná se tedy o použití zbraně podle § 56, pokud byla zbraň použita jako úderný prostředek. Zbraň může policista použít pouze:

1. V nutné obraně nebo krajní nouzi (nutnou obranu a krajní nouzi definuje § 28 a 29 trestního zákoníku).
2. Proti nebezpečnému pachateli, který se nevzdá, nebo se zdráhá opustit úkryt. Pojem „nebezpečný pachatel“ není normativně definován a zpravidla vychází z pomůcek nenormativní úpravy, tedy judikatury a komentářů právních autorit. Za „úkryt“ lze považovat cokoli, co policistovi brání, byť i částečně v pozorování činnosti pachatele.
3. Proti „nebezpečnému pachateli“ pokoušejícímu se o útěk je přípustné použít zbraň za předpokladu, že policista jeho útěku není schopen zabránit

---

¹⁸ 273/2008 Sb. Zákon o Policii, § 56

žádným jiným způsobem. Setrvání takové osoby na svobodě přitom pro společnost představuje závažné bezpečnostní ohrožení.

4. Při překonávání aktivního odporu, který směřuje ke zmaření závažného zákroku. Za závažný zákrok lze považovat takový druh zákroku, jehož nedokončení představuje hrozbu nevratných bezpečnostních následků nebo jiných mimořádně závažných důsledků. Kumulativně musí být splněna podmínka kladení aktivního odporu osoby, proti níž je zákrok směřován.
5. K odvrácení útoku proti střeženému nebo chráněnému objektu či prostoru. V tomto případě se za střežený nebo chráněný prostor považuje:
  - a) Chráněné objekty a prostory podle § 48, zákona o Policii
  - b) Objekty střežené při zajišťování bezpečnosti určených osob podle § 49 Zákona o Policii
  - c) Objekty a prostory, o nichž tak rozhodl policista s přihlédnutím ke konkrétní bezpečnostní situaci
  - d) Zabezpečené objekty ozbrojeného bezpečnostního sboru

Výše vyjmenované prostory musí být předmětem násilného útoku, tedy cíleného napadení násilného charakteru realizovaného zpravidla s využitím zbraně.

6. Při zadržení dopravního prostředku, který nejde zadržet jinak a jehož řidič bezohlednou jízdou ohrožuje život nebo zdraví osob a na opětovnou výzvu nebo znamení dané podle jiného právního předpisu nezastaví. Zde, narozdíl od právní úpravy týkající se oblasti donucovacích prostředků zákon stanoví pro použití zbraně výrazně přísnější kritéria a obligatorní podmínky, a to že vozidlo musí svou jízdou vážně ohrožovat život nebo zdraví osob a výzva k zastavení musí být dána opětovaně. Účelem použití zbraně v tomto právním režimu je zastavení jedoucího dopravního prostředku, nikoli zasažení řidiče. Střelba by tedy v tomto případě měla směřovat do oblasti pneumatik.
7. Dále jako plynulý přechod použití střelné zbraně z režimu specifického donucovacího prostředku „hrozba namířenou střelnou zbraní“ a „varovný výstřel“.

8. Ke zneškodnění zvířete ohrožující život nebo zdraví osoby¹⁹

Následně paragraf 56 definuje vztah subsidiarity mezi použitím donucovacího prostředku a užitím zbraně, ačkoli použití donucovacího prostředku vždy není zákonnou podmínkou a nezbytným předpokladem legálního použití zbraně.

Policista má povinnost před použitím zbraně vyzvat osobu k upuštění od protiprávního jednání spolu s explicitním vyjádřením hrozby použití zbraně. Výzvu policista nemusí opakovat a použít zbraň může ihned, jakmile je z bezprostředního jednání osoby zřejmé, že na zákonnou výzvu nereaguje. Od výzvy s výstrahou může být obecně upuštěno za podmínky, že „je ohrožen život nebo zdraví policisty nebo jiné osoby a zákrok nesnese odkladu“, tedy existuje reálné ohrožení života nebo zdraví a současně hrozí nebezpečí z prodlení. Povinnost výzvy s výstrahou se nevztahuje na situace definované v § 56 odst. 1 písmena f) a h).

Dále je pod tímto paragrafem explicitně zdůrazněna zásada přiměřenosti postupu, která ukládá policistovi jednat tak, aby při použití zbraně neohrozil život nezúčastněných osob a co nejvíce šetřil život osoby proti níž zákrok směřuje.²⁰

V posledním odstavci paragraf 56 definuje pojem zbraň a to jako:

- a) Střelná zbraň včetně střeliva a doplňků zbraně,
- b) Bodná a sečná zbraň
- c) Výbušnina, speciální výbušný předmět, průlomový pyrotechnický prostředek a speciální náloživo

Přičemž Policie ČR je oprávněna držet ve výzbroji střelné zbraně všech kategorií podle zákona o zbraních. Spadají sem tedy i zbraně, které mohou být jiným uživatelům zakázány jako jsou například samočinné zbraně či zakázané střelivo jako je například střelivo s průbojným nebo šokovým účinkem.²¹

---

¹⁹ ŠTEINBACH, Miroslav, Zákon o Policii České republiky komentář. 1. vydání, Praha, Wolters Kluwer, 2019, ISBN 978-80-7598-193-6. s. 123-127.

²⁰ ŠTEINBACH, Miroslav, Zákon o Policii České republiky komentář. 1. vydání, Praha, Wolters Kluwer, 2019, ISBN 978-80-7598-193-6. s. 128-129.

²¹ ŠTEINBACH, Miroslav, Zákon o Policii České republiky komentář. 1. vydání, Praha, Wolters Kluwer, 2019, ISBN 978-80-7598-193-6. s. 129.

1.2.3 § 57, § 58, 59

§ 57 Povinnosti policisty po použití donucovacího prostředku nebo zbraně

(1) Po použití donucovacího prostředku nebo zbraně, při kterém došlo ke zranění osoby, je policista povinen ihned, jakmile to okolnosti dovolí, poskytnout zraněné osobě první pomoc a zajistit lékařské ošetření. Dále je povinen učinit neodkladné úkony nebo jiná opatření, aby mohla být řádně objasněna oprávněnost použití zbraně.

(2) Zákrok, při kterém bylo použito donucovacího prostředku nebo zbraně, je policista povinen bezodkladně ohlásit svému nadřízenému a sepsat o něm úřední záznam s uvedením důvodu, průběhu a výsledku jejich použití. Úřední záznam neseписuje při použití pout podle § 54.

(3) Vedoucí policejního útvaru je povinen vyrozumět bez zbytečného odkladu příslušného státního zástupce o zranění nebo usmrcení osoby anebo o škodě nikoli nepatrné, způsobených použitím donucovacího prostředku nebo zbraně.²²

Nedílnou součástí použití donucovacího prostředku jsou následné povinnosti, které policista musí splnit hned jak to okolnosti dovolí. Mezi tyto povinnosti spadá:

Ošetření zraněné osoby po použití donucovacího prostředku nebo zbraně hned jak to situace dovolí. Pro účely tohoto paragrafu se za zranění považuje změna zdravotního stavu organismu ovlivňující obvyklý způsob života, která nastala v důsledku vnějšího působení, přičemž samovolným přirozeným způsobem zřejmě nedojde k jejímu spontánnímu odeznění a plnohodnotnému obnovení obvykle funkce organismu, ale k odstranění této změny zdravotního stavu nebo jejímu zmírnění je třeba provést specifické opatření ve formě poskytnutí první pomoci a lékařského ošetření. Policista je povinen poskytnout zraněné osobě první pomoc a zajistit lékařské ošetření.

---

²² 273/2008 Sb. Zákon o Policii, § 57

Následně učinit neodkladné úkony po použití zbraně jako jsou: zajištění důkazů prostředku, zjištění totožnosti přítomných osob a také zdržet se veškerého jednání, které by mohlo ovlivnit šetření události a bezodkladně oznámit svému nadřízenému zákrok při, němž došlo k použití donucovacích prostředků nebo zbraně. Poté je povinen vedoucí policejního útvaru vyrozumět příslušného státního zástupce o zranění nebo usmrcení osoby nebo o škodě nikoli nepatrné, způsobené použitím donucovacího prostředku nebo zbraně.²³

§ 58 Zvláštní omezení

(1) Při zákroku proti zjevně těhotné ženě, osobě zjevně vysokého věku, osobě se zjevnou tělesnou vadou nebo chorobou nebo osobě zjevně mladší 15 let nesmí policista použít údery a kopy, slzotvorný, elektrický ani jiný obdobný dočasně zneschopňující prostředek, obušek ani jiný úderný prostředek, vrhací prostředek mající povahu střelné zbraně podle jiného právního předpisu s dočasně zneschopňujícím účinkem, vrhací prostředek, který nemá povahu zbraně podle tohoto zákona, vytlačování vozidlem, vytlačování štítem, služebního psa, zásahovou výbušku, úder střelnou zbraní, hrozbu namířenou střelnou zbraní, varovný výstřel a zbraň, vyjma případů, kdy útok takové osoby bezprostředně ohrožuje život nebo zdraví policisty anebo jiné osoby nebo hrozí větší škoda na majetku a nebezpečí nelze odvrátit jinak.

(2) Omezení podle odstavce 1 se nevztahuje na použití slzotvorného prostředku, zásahové výbušky a vytlačování vozidlem a štítem, jsou-li použity proti skupině osob.²⁴

V tomto paragrafu zákon vymezuje osoby, proti kterým nelze použít určité donucovací prostředky. Jedná se o osoby: zjevně těhotná žena, osoba zjevně vysokého věku, osoba se zjevnou tělesnou vadou nebo chorobou, osoba zjevně mladší 15 let. V tomto vymezení je velmi důležitý důraz na použité slovo zjevně,

---

²³ ŠTEINBACH, Miroslav, Zákon o Policii České republiky komentář. 1. vydání, Praha, Wolters Kluwer, 2019, ISBN 978-80-7598-193-6. s. 131-134.

²⁴ 273/2008 Sb. Zákon o Policii, § 58

keré poukazuje na zřetelný vjem, který policista má vnímat při zákroku proti takové osobě.

Proti těmto osobám nesmí policista při zákroku použít tyto donucovací prostředky: údery a kopy, slzotvorný, elektrický ani jiný obdobný dočasně zneschopňující prostředek, obušek ani jiný úderný prostředek, vrhací prostředek mající povahu střelné zbraně podle jiného právního předpisu s dočasně zneschopňujícím účinkem, vrhací prostředek, který nemá povahu zbraně podle tohoto zákona, vytlačování vozidlem, vytlačování štítem, služebního psa, zásahovou výbušku, úder střelnou zbraní, varovný výstřel a zbraň. Výše uvedené však neplatí, pokud by útok takové osoby bezprostředně ohrožoval život nebo zdraví policisty či jiné osoby nebo hrozí větší škoda (částka která podle trestního zákoníku § 138 odst. 1 činí nejméně 50 000kč) a nebezpečí nelze odvrátit jinak.

Druhý odstavec následně vymezuje, že použití slzotvorného prostředku, zásahové výbušky a vytlačování vozidlem a štítem je možné, pokud se tento donucovací prostředek použije proti skupině osob.²⁵

§ 59 zákrok pod jednotným vedením

(1) Při zákroku pod jednotným velením rozhoduje o použití donucovacího prostředku a zbraně velitel zakročující jednotky. O použití donucovacího prostředku a zbraně může na místě zákroku rozhodnout také nadřízený tohoto velitele, který tímto rozhodnutím přebírá velení do ukončení zákroku. Rozhodnutí velitele zakročující jednotky a jeho nadřízeného o použití donucovacího prostředku nebo zbraně musí být zadokumentováno záznamovou technikou se zvukem nebo v listinné podobě.

(2) Rozhodnutím podle odstavce 1 přechází na toho, kdo rozhodnutí učinil, odpovědnost za splnění povinností podle § 57.²⁶

---

²⁵ ŠTEINBACH, Miroslav, Zákon o Policii České republiky komentář. 1. vydání, Praha, Wolters Kluwer, 2019, ISBN 978-80-7598-193-6. s. 135.

²⁶ 273/2008 Sb. Zákon o Policii, § 59

Tento paragraf upravuje zákrok a použití donucovacích prostředků pod jednotným vedením a to tak, že o tom, který donucovací prostředek bude použit rozhoduje výhradně velitel zakročující jednotky či nadřízený velitele téže jednotky, následně ten, kdo vydá pokyn k použití daného donucovacího prostředku nese plnou zodpovědnost za následky způsobené tímto prostředkem.

S tématem práce kromě výše uvedených paragrafů neodmyslitelně souvisí i § 11 zákona o Policii, který pojednává o přiměřenosti postupu.

1.2.4 Přiměřenost postupu

Policiista a zaměstnanec policie jsou povinni

- a) dbát, aby žádné osobě v důsledku jejich postupu nevznikla bezdůvodná újma,*
- b) dbát, aby jejich rozhodnutím neprovést úkon nevznikla osobám, jejichž bezpečnost je ohrožena, bezdůvodná újma,*
- c) postupovat tak, aby případný zásah do práv a svobod osob, vůči nimž směřuje úkon, nebo osob nezúčastněných nepřekročil míru nezbytnou k dosažení účelu sledovaného úkonem.²⁷*

Zásada přiměřenosti postupu vzhledem k rozsahu pravomocí policie počítá s citelnými zásahy do osobní sféry osob. Tento zásah může způsobit újmu na zdraví, životě nebo majetku, avšak tato újma nesmí být bezdůvodná. Projevem zásady přiměřenosti a subsidiarity zásahu do práv a svobod je i povinnost zvolit jen takový úkon a takové prostředky, které jsou nezbytné k dosažení sledovaného účelu a nad nezbytnou míru nezasáhnou do práv a svobod jiné osoby.²⁸

---

²⁷ 273/2008 Sb. Zákon o Policii, § 11

²⁸ ŠTEINBACH, Miroslav, Zákon o Policii České republiky komentář. 1. vydání, Praha, Wolters Kluwer, 2019, ISBN 978-80-7598-193-6. s. 14.

2. Charakteristika a použití donucovacích prostředků

2.1 Hmaty, chvaty, údery a kopy

Jedná se o tradiční donucovací prostředek, kdy oproti předešlému zákonu o policii, tedy zákonu č. 283/1991 Sb. již není stanovena podmínka, že jde pro sebeobranu určené prostředky. I přes tuto změnu lze předpokládat zachování stávajícího pojetí výcviku na používání hmatů, chvatů, úderů a kopů.

Hmat – jedná se o běžné uchopení osoby, kdy jde převážně o pasivní odpor osoby, proti které je zákrok veden. O hmat se nejedná, pokud policista ze země zvedá zraněnou nebo podnapilou osobu, v tomto případě se tedy spíše jedná o pomoc dané osobě.

Chvat – snaha o vyvedení osoby z rovnováhy s účelem položení na zem, zeď, popřípadě auto. O chvat se jedná i v případě škrcení za účelem způsobit bolest a tím odzbrojit nebo zklidnit osobu proti níž je zákrok veden.

Úder – zasažení osoby částí těla, kdy se především jedná o ruku, ale může být veden například i hlavou. Na rozdíl od hmatů se jedná o donucovací prostředek určený k překonání aktivního odporu osoby a je směřován do citlivých míst na těle osoby. Úder je používán jako prostředek k zastavení bezprostředního útoku a k získání prostoru a času pro případné použití vhodnějšího donucovacího prostředku.

Kop – jedná se o obdobu úderu, avšak je vedený nohou, jedná se především o přímý kop, obloukový kop, boční kop či úder kolenem. Obdobně jako u úderu se používá výhradně k překonání aktivního odporu a k vytvoření výhodnější situace a získání času na použití vhodnějšího donucovacího prostředku.²⁹

---

²⁹ HRINKO, Martin. Pořádková činnost policie. 1. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2020, ISBN 978-80-7380-793-1. s. 28-29.

Dovoluje-li to situace, je třeba v případech pasivního odporu vždy nejprve opakovaně vyzývat osoby k upuštění od protiprávního jednání, důrazně je varovat a pohrozit použitím donucovacích prostředků.³⁰

Policista není oprávněn použít donucovací prostředky jen z důvodu arogance a drzosti osoby, v takovém případě se jedná pouze o demonstraci síly a nadřazenosti.³¹

Použití úderů a kopů proti již spoutané osobě, použití úderů a kopů proti osobě, která klade pasivní odpor nebo použití úderů a kopů proti osobě, která kladla aktivní odpor před spoutáním a již ho neklade, tedy použití úderů a kopů pro účel odvety, může být za určitých okolností vyhodnoceno jako zločin podle § 329 odst. 1, odst. 2 písmena e) trestního zákoníku.³²

2.2 Slzotvorný, elektrický nebo jiný obdobně dočasně zneschopňující prostředek

Slzotvorný prostředek je tradičním donucovacím prostředkem. Jehož použitím policista sleduje zneškodnění osoby pomocí aerosolu, který způsobuje nepřírozané slzení a tím dané osobě omezí orientační schopnosti a schopnost vidět.³³

MINISTERSTVO VNITRA, POLICEJNÍ PREZIDIUM ČR, ODBOR BEZPEČNOSTNÍ POLITIKY, ALALYTICKO-LEGISLATIVNÍ ODBOR A ŘEDITELSTVÍ SLUŽBY POŘÁDKOVÉ POLICIE POLICEJNÍHO PREZIDIA ČR. Stanovisko odboru bezpečnostní politiky Ministerstva vnitra, analyticko-legislativního odboru Policejního prezidia ČR a Ředitelství služby pořádkové policie Policejního prezidia ČR k některým otázkám týkajících se aplikace právní úpravy donucovacích prostředků, čj. MV-96415-2/OBP-P-2010 [online]. Praha: Ministerstvo vnitra, 2010 [cit 2023. 2. 10]. dostupné z:

<https://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/sbirkazakonu/2009/13009/pdf/20100002.pdf>

³¹ EVROPSKÉ SPOLEČENSTVÍ. Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ve věci Bouyid proti Belgii. In: Hudoc – European Court of Human Rights. Štrasburk: Evropský soud pro lidská práva, 2013. dostupné z: <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22itemid%22:%5B%22001-126314%22%5D%7D>

³² NEJVYŠŠÍ SOUD ČR. Usnesení nejvyššího soudu ČR ze dne 2.3.2016, sp. zn. 3 Tdo 290/2016. In: Soudní rozhledy. Praha: C.H. Beck, 2016, roč 79, č. 6, ISSN 0038-0261

³³ ŠKODA, Jindřich, František VAVERA a Radek ŠMERDA. Zákon o policii s komentářem 2. vydání, Plzeň, 2013, ISBN 978-80-7380-447-3. s. 201.

Slzotvorný prostředek se dělí dle konzistence na aerosolové, pěnové, a tekutou střelu.

Aerosolový slzotvorný prostředek: typický tím, že vypustí oblak kapek dráždivé látky. Svým objemem zaručuje jednodušší zásah pachatele, ale jeho nevýhoda nastává v uzavřeném prostoru, za vysokého větru, v přítomnosti nezúčastněných osob. Dalším rizikem může být také vdechnutí aerosolové látky.

Tekutá střela: má oproti aerosolu větší dosah, je odolnější proti větru, ale z důvodu tenkého proudu dráždivé látky je potřeba přesně mířit a zasáhnout pachatelův obličej, zároveň je vhodnější k použití v uzavřených místnostech a v přítomnosti nezúčastněných osob.

Pěnový slzotvorný prostředek: tento typ slzotvorného prostředku vystřikuje pěnu s dráždivou látkou. Lze ho použít jak ve špatných povětrnostních podmínkách, tak za přítomnosti nezúčastněných osob a v uzavřených prostorech. Avšak oproti tekuté střele je nevýhoda v jeho menším dosahu a potřebě přesněji mířit.³⁴

U policie jsou používány slzotvorné prostředky především ve formě kapesního aerosolového slzotvorného rozstřikovače, tzv. KASR, ale také ve formě granátů, světlic se slzným plynem nebo jako příměs do vody, při použití vodního stříkače, které se používají zejména při služebních zákrocích pod jednotným velením.

Nejčastější užitou směsí v slzotvorných prostředcích je chloracetofenom (CN), který způsobuje slzení, škrábání v nose, tečení z nosu, pálení v hrdle a nezadržitelný kašel. Dále plyn 2 chlorbeniliden malonnitril (CS), který způsobuje stejné, ale závažnější účinky jako předchozí. Využívá se také dibenz(a)oxazepamin (CR), oleum capsicum (OC), nebo kajenský pepř, který se na rozdíl od předchozích nevypařuje a působí tak déle (kajenský pepř jsou jemně mleté chilli papričky, nejedná se o odrůdu pepře).³⁵

Policie používá několik druhů slzotvorných prostředků od malých osobních sprejů s náplní do 63 ml, přes velkokapacitní spreje s náplní 400 ml, ruční slzné granáty,

---

³⁴ HRINKO, Martin. Pořádková činnost policie. 1. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2020, ISBN 978-80-7380-793-1. str.30

³⁵ŠČUREK, Radomír. Použití donucovacích prostředků Policie ČR, s. 7., dostupné z: https://www.fbi.vsb.cz/export/sites/fbi/040/.content/galerie-souboru/studijni-materialy/donucovaci_prostredky.pdf

slzné granáty do vrhačů granátů Heckler & Koch, až po příměs do vodních stříkačů. Náplň slzotvorných prostředků obsahuje zejména již zmíněný slzný plyn s označením CS nebo tzv. pepřový plyn s označením OC. Jedná se tedy především o pepřové spreje typu Tornádo nebo Typhoon. Ručními pepřovými spreji jsou vybaveni všichni příslušníci policie v přímém výkonu služby.³⁶

Součástí § 52 písmena b. zákona o Policii je také elektrický nebo jiný obdobně dočasně zneschopňující prostředek.

U elektrických prostředků se zejména jedná o elektrické paralyzéry, pomocí nichž dochází k dočasnému ochrnutí osoby a které jsou způsobilé vytvořit velmi vysoké elektrické napětí, při kterém dochází k přenosu elektrického výboje přímým kontaktem elektrod paralyzéro s osobou. Elektrický prostředek policista použije zejména proti osobě ozbrojené zbraní, proti osobě agresivní z důvodu požití alkoholu, omamných a psychotropních látek a osobě která neuposlechla příkazu či výzvy policisty.³⁷

Dále akustické zařízení, u kterého se jedná o určitou formu donucení, která využívá reprodukci tónů a vysokou míru hlasitosti. Nevýhodou použití akustického prostředku je nemožnost vyloučit působení na nezúčastněné osoby či osoby proti kterým není veden přímo zákrok.³⁸

Policie v této době disponuje akustickým zařízením LRAD v počtu 10 kusů, a to ve výbavě speciálních pořádkových jednotek³⁹

2.3 Obušek a jiný úderný prostředek

Pod tento pojem spadají předměty určené k tupému úderu a jedná se především o různé druhy obušků, tonf, teleskopických obušků a distančních tyčí. Zároveň se jedná o výbrojní součástky policisty, kterými je policista v danou chvíli vyzbrojen.

---

³⁶ policie.cz: oficiální webový portál policie ČR [online]. [cit. 2023.01.16]. dostupné z: <https://policie.cz/clanek/donucovaci-prostredky.aspx>

³⁷ HRINKO, Martin. Pořádková činnost policie. 1. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2020, ISBN 978-80-7380-793-1. s. 31.

³⁸ HRINKO, Martin. Pořádková činnost policie. 1. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2020, ISBN 978-80-7380-793-1. s. 31.

³⁹ policie.cz: oficiální webový portál policie ČR [online]. [cit. 2023.01.16]. dostupné z: <https://policie.cz/clanek/donucovaci-prostredky.aspx>

Tyto předměty nejsou určeny k tupému úderu, ale lze je použít za stejným účelem. Jedná se například o svítilnu či slzotvorný prostředek.

Naopak obuškem ani jiným úderným prostředkem nejsou sekery, meče, tyče s hřebíky a podobně které slouží k sekům a bodům nikoliv k tupému úderu. Z hlediska jejich vlastností tyto předměty zařazujeme mezi zbraně ve smyslu § 56 odst. 5 zákona o policii, kde jsou řazeny zbraně sečné a bodné.⁴⁰

V současné době policie České Republiky používá kalené teleskopické obušky o délce 16,18 a 21 palců, speciální obušek značky Bonovi o délce 1 metr je zaveden u jízdní policie. Tento typ obušku policie začala zavádět v roce 2006. Do této doby byly policií používány gumové obušky a obušky s příčnou rukojetí, tzv. Tonfy. Obuškem je vybaven každý policista v přímém výkonu služby.⁴¹

2.3.1 Teleskopický obušek

Teleskopický obušek se skládá ze tří ocelových trubek zasunutých do sebe, nejmenší (přední) trubka prochází ostatními až do koncovky obušku, kde je její konec jištěn třením o pérko proti samovolnému otevírání obušku. Prudkým švihnutím se obušek rozloží do plné délky, kde dochází k tzv. frikční aretaci trubek, kdy se do sebe zaseknou kuželové plochy na koncích trubek.⁴²

2.3.2 Výhody teleskopického obušku

Hlavní výhodou teleskopického obušku je jeho kompaktnost. Díky jeho teleskopické konstrukci, která jej umožňuje nosit složený, a to i skrytě. Dále jeho odolnost, kdy se tvrdost kaleného teleskopického obušku pohybuje okolo 40-50 HRc. Obušek je tedy prakticky nezničitelný. I při extrémní zátěži se spíše ohne, než zlomí, a nedojde tak k závažnému poranění. Teleskopický obušek je nenáročný na ovládání a v neposlední řadě je jeho výhodou psychologický efekt,

---

⁴⁰ HRINKO, Martin. Pořádková činnost policie. 1. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2020, ISBN 978-80-7380-793-1, s. 32.

⁴¹ policie.cz: oficiální webový portál policie ČR [online]. [cit. 2023.01.16]. dostupné z: <https://policie.cz/clanek/donucovací-prostredky.aspx>

⁴² NOVOTNÝ, Tomáš. *Nesmrtící zbraně a další technické prostředky*. Euromedia Group, 2021, ISBN 978-80-242-7418-8. S. 22.

kdy taseňí obušku je spojeno se zvukovým a vizuálním efektem a mnohdy vede k odrazení vedeného útoku.⁴³

2.3.3 Rizika spojená s použitím teleskopického obušku

Jedná se o velmi účinnou údernou zbraň, která může při nesprávném použití způsobit vážná zranění, či dokonce smrt. Lidské tělo bylo tedy rozděleno do tří oblastí podle jeho zranitelnosti.

Červená zóna (jedná se o zónu úderu s maximální kontrolou), do které spadá hlava, krk, páteř, ledviny a plexus

Oranžová zóna (zóna úderu s kontrolou), sem spadají části těla jako jsou například genitálie, játra, ledviny, slezina, oblast srdce, hrudní koš, klíční kosti a kolena.

Zelená zóna (upřednostňovaná zóna úderů), do které spadají paže a dolní končetiny.

Červená zóna zde vyznačuje tzv. vitální body, tedy místa s důležitými orgány, jejichž poškození může mít za následek smrt. Tyto body by měly být zasaženy pouze v procesu obrany, jestliže nelze odvrátit útok jiným způsobem. Oranžová zóna vyznačuje ty části těla, jejichž zasažení nepředstavuje hrozbu smrti, avšak zasažení této zóny je velmi bolestivé a může způsobit vážné zdravotní komplikace. Zelená zóna vyznačuje části těla, kde se nacházejí velké svaly, tudíž se jedná o nejvhodnější místa pro použití teleskopického obušku.⁴⁴

---

⁴³ NOVOTNÝ, Tomáš. *Nesmrtící zbraně a další technické prostředky*. Euromedia Group, 2021. ISBN 978-80-242-7418-8. s. 29.

⁴⁴ NOVOTNÝ, Tomáš. *Nesmrtící zbraně a další technické prostředky*. Euromedia Group, 2021. ISBN 978-80-242-7418-8. s. 30.

2.4 Vrhací prostředek mající povahu střelné zbraně podle jiného právního předpisu s dočasně zneschopňujícími účinky

Jedná se o prostředky, které jsou díky své technické konstrukci řazeny Českým úřadem pro zkoušení zbraní a střeliva mezi střelné zbraně a na trhu jsou dostupné pouze na zbrojní průkaz, nicméně se svými účinky řadí mezi neletální donucovací prostředky.

Jedná se především o:

- a) Vystřelovač dutých pryžových míčků nebo obdobných těles jako jsou například flashball, ruční vrhač nebo pepper ball, které jsou vystřelovány proti tělu pachatele.
- b) Vystřelovač sítí. Jedná se o zařízení podobné pušce, ze které je v jeden okamžik vystřeleno několik závaží nesoucích sbalenou síť, která se během letu rozvine a po kontaktu s pachatelem, jej omezí v pohybu.
- c) prostředky přenosu elektrického výboje prostřednictvím sond vystřelených ze zařízení (u policie se jedná o donucovací prostředek TASER).⁴⁵

2.4.1 TASER

TASER je distanční elektrický paralyzér. Je to nesmrtící zbraň založená na principu vysílání elektrických pulzů, které prostřednictvím dvou vystřelených elektrod paralyzují nervovou soustavu. TASER je zkonstruován tak, aby dokázal znehybnit živý cíl s využitím elektrického vysokonapěťového výboje. Umožňuje protivníka zasáhnout na vzdálenost cca 10 m a přes zhruba 5 cm vrstvu oblečení. Zároveň se jedná o neletální zbraň vysoce bezpečnou, neboť nezpůsobuje vážná fyzická zranění, což bylo předmětem dlouhodobého medicínského sledování. TASER paralyzuje pouze příčně pruhované kosterní svalstvo, tedy nedojde k narušení činnosti srdce. TASER je bezpečný i pro osoby mající zavedený kardiostimulátor. TASER vydává napětí až 50 000 voltů, používá přitom pulzů, které jsou přibližně stejné jako nervové vzruchy v lidském mozku. Zasažený

---

⁴⁵ HRINKO, Martin. Pořádková činnost policie. 1. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2020, ISBN 978-80-7380-793-1. s. 32-33.

člověk zůstane při vědomí, vnímá své okolí, ale není schopen ovládat své svalstvo.⁴⁶

Policie ČR disponuje TASERy typu X26, X-2E a X-26P a celkový počet TASERů se pohybuje okolo 500 kusů (k datu 6.dubna 2021). První kusy byly dodány na některé specializované útvary již v roce 2006 a v tentýž rok došlo k jejich prvnímu použití.⁴⁷

Bohužel pořizovací cena a cena jednotlivých hlavic jej diskvalifikuje od plošného zavedení u Policie ČR. V současné době jsou TASERy vybaveny pouze prvosledové útvary či speciální útvary. Jistě by bylo žádoucí do budoucna vybavit TASERy všechny aktivní příslušníky PČR, kteří se pohybují denně na ulici. Taktéž § 53 odstavec 4. zákona 273/2008 Sb., O Policii České republiky, komplikuje a omezuje použití TASERu.⁴⁸

*„elektrický donucovací prostředek je policista oprávněn použít pouze, pokud by použití jiného donucovacího prostředku zjevně nebylo dostatečné k dosažení účelu sledovaného zákrokem“.*⁴⁹

Počátkem roku 2020 byl TASER zařazen podle zákona č. 119/2002 Sb., o střelných zbraních a střelivu podle § 4, mezi zbraně kategorie A, tedy zbraně zakázané a k jeho civilnímu držení musela být udělena výjimka. To se změnilo 30.1. 2021, novým zákonem 13/2021 Sb., kdy došlo k přeřazení TASERu z kategorie A mezi zbraně kategorie C-I. Tedy mezi zbraně podléhající ohlášení.⁵⁰

---

⁴⁶ NOVOTNÝ, Tomáš. *Nesmrtící zbraně a další technické prostředky*. Euromedia Group, 2021. ISBN 978-80-242-7418-8. s. 64.

⁴⁷ policie.cz: oficiální webový portál policie ČR [online]. [cit. 2023.01.16]. dostupné z: <https://policie.cz/clanek/donucovací-prostredky.aspx>

⁴⁸ NOVOTNÝ, Tomáš. *Nesmrtící zbraně a další technické prostředky*. Euromedia Group, 2021. ISBN 978-80-242-7418-8. s. 85.

⁴⁹ § 53 odst. 4., Zákon č. 273/2008 Sb., O Policii České republiky

⁵⁰ NOVOTNÝ, Tomáš. *Nesmrtící zbraně a další technické prostředky*. Euromedia Group, 2021. ISBN 978-80-242-7418-8. s. 85.

2.4.2 Princip fungování TASERu

Jedná se o velmi jednoduché a intuitivní používání TASERu. Jeho používání je motoricky téměř identické s použitím střelné zbraně, tedy zaměření na cíl pomocí mířidel a následné stisknutí spouště, které iniciuje vystřelení elektrod.

Po stisknutí spouště dojde za pomoci CO₂ k vymetení dvou elektrod, které jsou umístěny v nastavné hlavici a upevněny na izolovaných drátech. Tyto elektrody mají zpětné háčky, které se zabodnou do cíle a následuje průchod elektrického impulzu. Tyto šipky jsou schopny proniknout a zabodnout se i přes silnější oděv. Výhodou je, že postačí jen uchycení do oděvu, není tedy potřeba, aby se elektrody zabodly přímo do kůže. V okamžiku kontaktu či přiblížení šipek k tělu dojde k elektrickému výboji. V ten moment je cíl vystaven paralyzujícím účinkům vysokonapěťových pulzů. Napětí okolo 50 000 voltů používá TASER pouze k překonání prostoru mezi hrotem jehly sondy a povrchem těla cíle, pokud elektrický oblouk dojde do těla, prochází jím elektřina o napětí v průměru cca 400 V (pro model TASER X26E).⁵¹

Pokud po prvotním zasažení protivník klade nadále odpor, může uživatel vysílat další výboje pouhým stisknutím spouště, dokud se protivník nevzdá. Sondy paralyzují nervový systém těla, TASER vysílá sérii elektrických signálů zvaných T-vlny. Tyto vlny fungují na principu vln vysílaných z mozku do svalového vlákna. Tento systém lze přirovnat k rádiovým vlnám fungujícím jako úmyslné rušení signálu. T-vlny ruší elektrické signály, které se šíří nervovými vlákny v lidském těle. Zasažený cíl okamžitě ztrácí kontrolu a upadá na zem. Svalstvo neposlouchá signály z mozku, neboť jsou rušeny T-vlnami, a tělo není schopné vykonat jakýkoliv koordinovaný pohyb.⁵²

2.4.3 Rizika spojena s použitím TASERu

Žádná jiná neletální zbraň nepodstoupila takto rozsáhlé a dlouhodobé testování jako právě TASER. Na to, aby byl TASER zařazen do výzbroje bezpečnostních

---

⁵¹ NOVOTNÝ, Tomáš. *Nesmrtící zbraně a další technické prostředky*. Euromedia Group, 2021. ISBN 978-80-242-7418-8. s. 76.

⁵² NOVOTNÝ, Tomáš. *Nesmrtící zbraně a další technické prostředky*. Euromedia Group, 2021. ISBN 978-80-242-7418-8. s 76-77.

složek, prošel celou řadu testů a studií nejen ze strany amerických vědců ale i v Evropě a v České republice. Všechny modely mají certifikát CE.⁵³

Značka CE označuje výrobky, které vyhovují právním předpisům Evropské unie, a tak se mohou prodávat na evropském trhu. Tím, že na svůj produkt výrobce připojí označení CE, tak na vlastní odpovědnost prohlašuje, že tento výrobek je v souladu se všemi právními požadavky na toto označení, tudíž se může prodávat v celém Evropském hospodářském prostoru a Turecku.⁵⁴

Zásahy TASERem byly sledovány hlavně lékaři, z důvodu ověření bezpečnosti. Výsledkem bylo, že TASER nemá žádný vliv na kardiovaskulární systém, a proto byl schválen jako vyhovující. Tyto testy byly prováděny i na osobách trpících srdečními chorobami a na lidech s kardiostimulátory s výsledkem, který prokázal, že zásah elektrickým výbojem TASERu neměl vliv na změnu fungování srdečního svalů.⁵⁵

2.5 Vrhací prostředek, který nemá povahu zbraně podle § 56 odst. 5

Jedná se o prostředek, který je schopen vrhat předměty, přičemž se nejedná o střelnou zbraň dostupnou pouze na zbrojní průkaz. Jedná se například o moderní vystřelovače lapacích sítí, jejichž mechanismus se nezařazuje mezi střelné zbraně.⁵⁶

---

⁵³ NOVOTNÝ, Tomáš. *Nesmrtící zbraně a další technické prostředky*. Euromedia Group, 2021. ISBN 978-80-242-7418-8. s. 78.

⁵⁴ proficert.cz: web certifikačního orgánu pro certifikaci výrobků [online]. [cit. 2022.11.23]. dostupné z: <https://proficert.cz/co-je-ce-certifikat-a-certifikace-vyrobku-povinnosti-vyjimky-vyhody/>

⁵⁵ NOVOTNÝ, Tomáš. *Nesmrtící zbraně a další technické prostředky*. Euromedia Group, 2021. ISBN 978-80-242-7418-8. s. 78.

⁵⁶ HRINKO, Martin. *Pořádková činnost policie*. 1. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2020, ISBN 978-80-7380-793-1. s. 35.

2.6 Zastavovací pás, zahrazení cesty vozidlem a jiný prostředek k násilnému zastavení vozidla nebo zabránění odjezdu vozidla

Jedná se o donucovací prostředek, jehož účelem je zastavení vozidla nebo zabránění jeho odjezdu v případě, že řidič nezastaví vozidlo na výzvu policisty dobrovolně. Použití donucovacího prostředku k násilnému zastavení vozidla může spočívat v:

- a) Zastavení vozidla zastavovacím pásem,
- b) Zahrazením cesty vozidlem zátarasy,
- c) Takový způsob jízdy služebního vozidla, v jehož důsledku dochází k vynucené změně jízdy vozidla, proti kterému zákrok směřuje, a jehož účelem je zastavení nebo zpomalení předmětného vozidla,
- d) Jiným prostředkem k násilnému zastavení vozidla.

Donucovací prostředky k násilnému zabránění odjezdu vozidla mohou být také speciální ostny, tzv. ježci, či technický prostředek k zabránění odjezdu vozidla tzv. botička.⁵⁷

2.7 Vytlačování vozidlem

Používá se k vytlačení skupiny osob z určitého prostoru nebo k rozptýlení většího počtu osob, neboť po předchozí marné výzvě nedošlo k opuštění prostoru a k obnovení veřejného pořádku. Je součástí skupiny tří donucovacích prostředků (vytlačování vozidly, vytlačování štíty a vytlačování koňmi) s obdobným smyslem užití.

Základní zásady vytlačování vozidlem jsou:

- a) Použití donucovacího prostředku zejména proti větší skupině osob obvykle větším počtem pomalu jedoucích vozidel.

---

⁵⁷ HRINKO, Martin. Pořádková činnost policie. 1. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2020, ISBN 978-80-7380-793-1. s. 35-36.

- b) Ponechat možnosti opuštění prostoru a nezpůsobit újmu osobám, které prostor chtějí opustit.
- c) Vytlačování vozidlem lze použít k vytlačení překážky nebo k zatarasení přístupu osob na místa, kam je vstup zájmu ochrany veřejného pořádku a bezpečnosti zakázán.⁵⁸

2.8 Vytlačování štítem

Vytlačování štítem se používá při zákrocích proti skupinám osob obvykle pod jednotným velením v situacích, kdy je třeba přimět osoby k opuštění prostoru nebo k zamezení jejich vstupu do vymezeného prostoru. Zákon nevyklučuje použití tohoto donucovacího prostředku i při zásazích proti jednotlivcům, zejména při zákrocích proti agresivnímu jedinci.⁵⁹

2.9 Vytlačování koněm

Používá se při zákrocích proti skupinám osob obvykle pod jednotným velením v situacích, kdy je třeba přimět osoby k opuštění prostoru nebo k zamezení jejich vstupu do vymezeného prostoru. K zákroku lze používat pouze speciálně vycvičené policejní koně, jejichž výcvik zaručuje, že se nedostanou mimo kontrolu policistů-jezdců. Oproti vytlačování vozidlem nebo štítem je totiž obtížnější kontrolovat intenzitu vytlačování, a tedy i naplnění principu přiměřenosti. Uplatní se zejména v situacích, kdy by vytlačování štíty nebylo dostatečně účinné, ale vytlačování vozidly není vzhledem k situaci použitelné.⁶⁰

---

⁵⁸ HRINKO, Martin. Pořádková činnost policie. 1. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2020, ISBN 978-80-7380-793-1. s. 37-38.

⁵⁹ HRINKO, Martin. Pořádková činnost policie. 1. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2020, ISBN 978-80-7380-793-1. s. 38.

⁶⁰ HRINKO, Martin. Pořádková činnost policie. 1. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2020, ISBN 978-80-7380-793-1. s. 39.

2.10 Služební pes

Použití služebního psa jako donucovací prostředek může pouze policista s přiděleným služebním psem splňující podmínky.

Policista použije zpravidla služebního psa s náhubkem. Jestliže to však vyžaduje povaha a intenzita útoku, popřípadě překonání odporu osoby, vůči níž zákrok směřuje, lze použít služebního psa i bez náhubku. Použití psa bez náhubku je možné proti osobám, u kterých hrozí, že budou útočit anebo v jiných případech, kdy je ohrožován život či zdraví a nelze účelu zákroku dosáhnout jinými donucovacími prostředky. Například v situaci, kdy policisté musí čelit přesile agresivních osob. Naopak v případě, kdy pachatel pouze utíká a není takto nebezpečný použije se služební pes s náhubkem.⁶¹

Služebního psa policista použije zejména:

- a) aby ochránil bezpečnost své osoby, jiné osoby nebo majetek před protiprávním útokem, který bezprostředně hrozí, trvá, nebo podle všech indicií bude pokračovat.
- b) aby zabránil protiprávnímu jednání, kterým je narušován veřejný pořádek.
- c) aby zabránil násilnému vstupu nepovolané osoby do chráněného objektu.
- d) k pronásledování a případnému zadržení prchající osoby, která se dopustila protiprávního jednání.
- e) aby donutil osobu, která se dopustila protiprávního jednání, k opuštění úkrytu. Za úkryt se pro účely tohoto pokynu považuje cokoli, co policistovi znemožňuje sledovat činnost pachatele, a to i v případě, je-li osoba ukryta částečně.⁶²

---

⁶¹ HRINKO, Martin. Pořádková činnost policie. 1. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2020, ISBN 978-80-7380-793-1. s. 39-40.

⁶² HRINKO, Martin. Pořádková činnost policie. 1. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2020, ISBN 978-80-7380-793-1. s. 40.

2.11 Vodní stříkač

Vodní stříkač se používá zejména při zákroku proti osobám, které protiprávním jednáním narušují veřejný pořádek nebo se dopouštějí jiného protiprávního jednání a neuposlechly výzvy, aby od svého jednání upustily, aby se rozešly nebo aby opustily určené prostory. Z technického hlediska je možné nasazení při bezpečnostních opatřeních proti davu.⁶³

Pokud se jako příměs do vodního stříkače použije i slzotvorný roztok, použití tohoto způsobu vodního stříkače spadá jak pod § 52 písmena k) Zákona o policii, tak zároveň pod § 52 písmena b) Zákona o policii.

2.12 Zásahová výbuška

Jde o speciální předmět, jehož účelem je působit výrazným akustickým a světelným efektem na smysly a psychiku osoby, proti které policista zakročuje tak, aby ji buď donutil ke splnění výzvy či pokynu policisty, k vytvoření momentu překvapení, v jehož důsledku je osoba na krátkou dobu paralyzována, během níž může například policie bezpečně bez vzniku újmy na straně policistů a zároveň nezpůsobit újmu osobě proti níž je zákrok prováděn.⁶⁴

Pokud je součástí zásahové výbušky slzotvorná látka, spadá její následné použití současně pod § 52 písmena l) Zákona o policii, tak § 52 písmena b) Zákona o policii.

2.13 Úder střelnou zbraní

Úder střelnou zbraní je donucovacím prostředkem, při kterém má policista zbraň v ruce a udeří osobu kladoucí aktivní odpor částí této zbraně. Při úderu se

---

⁶³ HRINKO, Martin. Pořádková činnost policie. 1. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2020, ISBN 978-80-7380-793-1. s. 41.

⁶⁴ HRINKO, Martin. Pořádková činnost policie. 1. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2020, ISBN 978-80-7380-793-1. s. 41.

doporučuje použít zbraň zajištěnou, nebo takovou, která disponuje mechanismem jistícím proti náhodnému výstřelu.⁶⁵

Úder střelnou zbraní jakožto donucovací prostředek disponuje velmi podobnou charakteristikou jako úder samotný, tedy: měl by být směřován proti citlivému místu na těle osoby a jeho použití je převážně jako prostředek k zastavení bezprostředního útoku, a k vytvoření vhodných podmínek, v tomto případě pro možnost následného použití zbraně. Avšak v tomto případě bychom měli dbát zvýšené opatrnosti, aby nedošlo k vytržení zbraně útočníkem či ztrátou kontroly nad zbraní, jelikož se zbraní pohybujeme velmi blízko útočnicko dosahu.

2.14 Hrozba namířenou střelnou zbraní

Jedná se o namíření střelné zbraně na osobu, jež je doprovázeno výslovným či konkludentním pokynem policisty a z pohledu racionálně uvažujícího člověka lze takové namíření vyhodnotit jako hrozbu střelby. Nejedná se o použití donucovacího prostředku, pokud má policista zbraň pouze připravenou k použití, například ruku položenou na hřbetu úchopové části zbraně. Policista hrozbu namířenou střelnou zbraní použije především v situacích, kdy vzhledem k okolnostem lze důvodně předpokládat, že může bezprostředně dojít ke změně situace tak, že budou splněny podmínky pro použití střelné zbraně. Jde o situace, kdy hrozí, že osoba použije k útoku zbraň, nicméně takový útok ještě nehrozí bezprostředně a existuje tak čas vyzvat osobu k upuštění od protiprávního jednání právě pod hrozbou namíření střelné zbraně.⁶⁶

2.15 Varovný výstřel

Varovný výstřel nastává v situaci, kdy nastanou podmínky pro použití zbraně nebo může být jeho smyslem upoutat pozornost pachatele či působit na jeho psychiku, tak aby uposlechl výzvy policisty. Jedná se o jeden z nejdůraznějších

---

⁶⁵ HRINKO, Martin. Pořádková činnost policie. 1. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2020, ISBN 978-80-7380-793-1. s. 42.

⁶⁶ HRINKO, Martin. Pořádková činnost policie. 1. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2020, ISBN 978-80-7380-793-1. s. 42.

donucovacích prostředků, a proto je nutné jej použít pouze v situacích, při kterém lze důvodně předpokládat, že bezprostředně nastanou podmínky pro použití zbraně.⁶⁷

Policista užije varovného výstřelu například v případech, aby:

- a) Zajistil svou bezpečnost nebo bezpečnost jiné osoby, před bezprostředně hrozcím nebo trvajícím útokem. Nebo útokem, který bude s nejvyšší pravděpodobností pokračovat,
- b) Zabránil útěku prchající osoby, která byla přistižena při páchání úmyslného trestného činu, anebo je důvodně podezřelá z jeho spáchání,
- c) Zabránil násilnému vstupu nepovolaných osob do chráněných objektů, prostorů nebo místa kam je vstup zakázán,
- d) V situacích, které jsou natolik nepřehledné, že neumožňují dostatečně upoutat pozornost osoby samostatnou verbální výzvou s namířenou zbraní (situace, kdy kvůli hluku, zmatku či jinému působení na psychiku člověka se jeví verbální výzva jako neúčinná).⁶⁸

Varovný výstřel musí být veden do bezpečného prostoru (nejlépe kolmo vzhůru), tak aby po celé dráze účinného dostřelu bylo minimalizováno nebezpečí ohrožení života, zdraví a majetku nezúčastněných osob a osoby, proti které zákrok směřuje.⁶⁹

Varovný výstřel ze služební zbraně je prakticky jedním z nejtěžších donucovacích prostředků, u něhož je potřeba vždy počítat s potencionálním ohrožením života či zdraví jiných osob (a to nejen pachatele, ale například i náhodných kolemjdoucích).⁷⁰

---

⁶⁷ HRINKO, Martin. Pořádková činnost policie. 1. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2020, ISBN 978-80-7380-793-1. s. 43.

⁶⁸ HRINKO, Martin. Pořádková činnost policie. 1. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2020, ISBN 978-80-7380-793-1. s. 43-44.

⁶⁹ HRINKO, Martin. Pořádková činnost policie. 1. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2020, ISBN 978-80-7380-793-1. s. 44.

⁷⁰ NEJVYŠŠÍ SOUD ČR. Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 2.6. 2010, sp. zn. 8 Tdo 353/2010. In: Sbírka rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR. Praha: C.H. Beck, 2010, č.7. ISSN 1801-3258

2.16 Pouta

Pojem „pouta“ není obsahově konkretizován v rámci zákona o Policii ČR, na rozdíl od právních předpisů regulujících činnost jiných ozbrojených bezpečnostních sborů, které zahrnují obvyklá kovová zaklapávací pouta s řetízkem nebo kloubovým mechanismem, jednorázová plastová nebo textilní pouta, poutací popruhy, pouta s poutacím opaskem i jakýkoli improvizovaný poutací prostředek umožňující omezení volného pohybu osoby. Pouta se používají zpravidla k omezení pohybu horních končetin nasazením na ruce osoby vpředu (před tělem) nebo vzadu (za tělem).⁷¹

Osoba s rukama spoutanýma v předu může udržovat stabilitu (např. zachytit se opory při klopýtnutí), je schopna provádět drobné úkony (například konzumovat potraviny, vykonávat základní činnosti hygienického charakteru), avšak zároveň je schopna kvalifikovaně zaútočit na policistu či jinou osobu. Při spoutání s rukama vzadu je možnost útoku výrazně omezena, ale osoba při ztrátě stability může snadno upadnout a zranit se. Tuto skutečnost musí policista zohlednit při provádění všech souvisejících činností. Volba konkrétního způsobu spoutání osoby je ovšem výhradně otázkou taktickou nikoliv právní.⁷²

2.17 Prostředek k zamezení prostorové orientace

Jedná se o prostředky, zamezující prostorové orientaci jako jsou například ztmavené lyžařské brýle, kápi, kukla nasazená obráceně, prostředky ochrany sluchu apod., které se užívají při transportu osob omezených na svobodě ke ztížení jejich možnosti orientace. Při použití těchto prostředků platí obecné zásady, zejména zásada přiměřenosti. Prostředek k zamezení prostorové orientace se užije zejména při transportu osob omezených na svobodě, ke ztížení jejich možnosti útěku nebo při omezování osobní svobody osoby, která po policistech plive.⁷³

---

⁷¹ ŠTEINBACH, Miroslav, Zákon o Policii České republiky komentář. 1. vydání, Praha, Wolters Kluwer, 2019, ISBN 978-80-7598-193-6. s. 114.

⁷² ŠTEINBACH, Miroslav, Zákon o Policii České republiky komentář. 1. vydání, Praha, Wolters Kluwer, 2019, ISBN 978-80-7598-193-6. s. 114.

⁷³ HRINKO, Martin. Pořádková činnost policie. 1. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2020, ISBN 978-80-7380-793-1. s. 46.

3 Použití zbraně

Použití zbraně je nejzazší prostředek k dosažení cíle sledovaného zákrokem, může být použit jen v zákonem jasně stanovených podmínkách, které jsou uvedeny v 1. odstavci § 56, Zákona o policii. Použití zbraně úzce souvisí s úmrtím při zákroku.

Od roku 2010 do roku 2018 bylo evidováno 255 případů použití zbraně policistou, přičemž ve všech případech bylo takové použití shledáno za oprávněné. Tuto statistiku můžeme dále doplnit o úmrtí osob při použití střelné zbraně při zákroku. Tu policie eviduje podobně jako statistiku předchozí od roku 2010-2019, kdy v přímé souvislosti použití zbraně při zákroku zemřelo 11 osob mezi lety 2010-2016. Úmrtnost při použití zbraně je tedy mezi těmito lety 4.3 %.⁷⁴

Jen pro srovnání za rok 2022 zemřelo v USA 1 192 lidí při zákroku, ve kterém byla použita zbraň. Jedná se o nejvyšší číslo v historii USA, přičemž pouhé 1 % policistů bylo stíháno za použití zbraně neoprávněně.⁷⁵

3.1 Účinky střelby na osobu

Účinky střelby na lidský organismus mohou být velmi variabilní a budou se výrazně lišit podle mnoha faktorů. Například z jaké zbraně bylo vystřeleno, kde byla osoba zasažena nebo momentální zdravotní stav osoby. Účinky střelby můžeme rozdělit do čtyř základních skupin a to na:

Osoba si své zranění pouze uvědomí

Jedná se o méně závažné zranění, kdy osobě fyziologicky nebrání žádné zranění v pokračování útoku, ale i přesto se může objevit nervový šok, kdy je narušena psychika osoby, která ze strachu z následků zranění a možného úmrtí upouští od

---

⁷⁴ policie.cz: oficiální webový portál policie ČR [online]. [cit. 2022.01.16]. dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/statistika-umrti-a-tezkych-zraneni.aspx> a policie.cz: oficiální webový portál policie ČR [online]. [cit. 2023.01.16]. dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/pouziti-zbrane-a-donucovacich-prostredku.aspx>

⁷⁵ policeviolencereport.org: webový portál zabývající se policejním násilím [online]. [cit. 2023.01.18]. dostupné z <https://policeviolencereport.org/>

dalšího útoku. Tento psychický šok může vést v některých případech také ke smrti.⁷⁶

Zasažení a vyřazení kardiovaskulárního systému

Tento scénář lze rozdělit na několik možností zásahu. Nejčastěji se jedná o ztrátu krve střelným kanálem. Díky tomu nastává pokles krevního tlaku. Pokles krevního tlaku je následován oběhovým šokem. Popřípadě bezvědomím a smrtí. Rychlost procesu je významně závislá na velikosti střelných kanálů a na jejich umístění. Tento proces může tedy trvat v řádu minut nebo naopak až hodiny.⁷⁷

Druhou možností může být zasažení hrudníku a plic. Pneumotorax způsobuje osobě respirační nedostatečnost a ve své konečné fázi může vést až k zástavě dechu. Opět je délka doby od zásahu k zástavě dechu dána individuálně zasaženou osobou. Na závěr asi nejméně častou situací, se kterou se můžeme setkat, je přímý zásah srdce. V tomto případě se jedná o jistý kolaps protivníka, který nastává do 10 sekund od průstřelu tzv. „10 sekund před smrtí“.⁷⁸

Zásah nervového systému

V tomto případě jde o zásah míchy či mozku, tedy dvou částí stěžejních pro zajišťování základních životních a pohybových funkcí. Vesměs se jedná o velmi „šťastnou“ trefu, jelikož hlava je velmi malý a pohyblivý cíl, který je velmi těžký zasáhnout, velmi podobně je tomu tak u míchy.⁷⁹

Ochromení nosného a pohybového aparátu

U ochromení nosného aparátu se z většiny nejedná o nijak výraznou možnost osobu usmrtit. Jde především o zásah nosné kosti nebo kloubu, které má za následek neschopnost osoby s končetinou dostatečně hýbat.⁸⁰

---

⁷⁶ ČERNÝ, Pavel. GOETZ, Michal. Manuál obranné střelby. 1.vyd. Praha: Grada, 2004. ISBN 978-80-247-0739-6. s. 160.

⁷⁷ ČERNÝ, Pavel. GOETZ, Michal. Manuál obranné střelby. 1.vyd. Praha: Grada, 2004. ISBN978-80-247-0739-6. s. 161

⁷⁸ ČERNÝ, Pavel. GOETZ, Michal. Manuál obranné střelby. 1.vyd. Praha: Grada, 2004. ISBN978-80-247-0739-6. s. 161.

⁷⁹ ČERNÝ, Pavel. GOETZ, Michal. Manuál obranné střelby. 1.vyd. Praha: Grada, 2004. ISBN978-80-247-0739-6. s. 161.

⁸⁰ ČERNÝ, Pavel. GOETZ, Michal. Manuál obranné střelby. 1.vyd. Praha: Grada, 2004. ISBN978-80-247-0739-6. s. 161.

3.2 První pomoc při střelném poranění

Nejprve je potřeba specifikovat druhy jednotlivých zranění, jelikož se liší podle toho, jakou zbraní byla způsobena a zároveň je třeba brát v potaz další zraňující faktory jako jsou například vzdálenost nebo místo zásahu. U ran způsobených krátkou hlavní převažuje štěrbinovitý výstřel. Střely s vysokou rychlostí vytvářejí roztržený výstřel, zároveň jedna střelná rána může způsobit i více výstřelů. A to v případě, kdy dojde rozdělením rány na více částí při střetu s kostí. Pro účely první pomoci můžeme rozlišit tyto druhy střel:

Průstřel

Střelná rána prochází celou tkání a vychází ven, tím vytváří střelný kanál. V místě vniku střely je zranění poměrně malé, naopak místo, ve kterém opouští střela tělo je větší.

Zástřel

V tomto případě zůstává střela v těle zraněného na konci střelného kanálu.

Nástřel

Střela zasahuje povrch těla, ale není tak intenzivní, aby dokázala proniknout do těla.

Postřel

Tečné poranění, kdy se střela dotkla povrchu těla a následně sklouzla. Na těle zanechává poškozenou kůži o různé délce a hloubce. V tomto případě se jedná o otevřené zranění.⁸¹

Ve své podstatě není důležité, kam byla osoba zasažena, jelikož v každém případě je zde ohrožení na životě a je na místě první pomoc. Podstatné je vyvarovat se jakémukoliv zásahu do rány a odstranit z ústní dutiny případná cizí tělesa a krevní sraženiny, které mohou znepříjemňovat dýchání. Důležité je stlačit ránu pomocí ruky a pokud se jedná o střelnou ránu na horní končetině, tak končetinu zvednout nad úroveň srdce. V případě tepenného krvácení je třeba

---

⁸¹ spektrumzdravi.cz. web zabývající se zdravím [online]. [cit. 2023.3.1]. dostupné z: <https://spektrumzdravi.cz/prvni-pomoc/prvni-pomoc-strelna-rana>

stlačit končetinu nad ranou. Velmi účelné je také využít tlakový obvaz k zastavení krvácení. Důležitým aspektem při střelném poranění není pouze ošetření krvácející rány, stejně důležitá je první pomoc při šoku. Základní aspekty první pomoci při šoku jsou: uložit postiženého do protišokové pozice, tj. postřelená osoba leží na zádech s mírně zvednutýma nohama. Dále zajistit postřelené osobě teplo, neodcházet od raněného a kontrolovat jeho základní životní funkce, pravidelnost dýchání a zda osoba neupadá do bezvědomí.⁸²

---

⁸² spektrumzdravi.cz. web zabývající se zdravím [online]. [cit. 2023.3.1]. dostupné z: <https://spektrumzdravi.cz/prvni-pomoc/prvni-pomoc-strelna-rana>

4 Syndrom náhlého úmrtí při zadržení

Syndrom náhlého úmrtí při zadržení se nejprve používal k popisu nevysvětlitelných úmrtí, kde nebyla zjevná žádná jiná příčina než to, že oběť byla zatčena policií. Syndrom náhlého úmrtí je definován jako „*nečekaná smrt subjektu, která nastává během zatčení nebo při zadržení subjektu ve vazbě a je výsledkem několika vnitřních i vnějších faktorů, které působí samostatně nebo společně.*“ Některé z těchto faktorů mohou být:

1. násilné nebo bizarní chování
2. použití síly proti osobě
3. použití donucovacích prostředků
4. intoxikace drogami nebo alkoholem
5. faktory rizika zdraví
6. intenzivní fyzická aktivita
7. podchlazení či naopak přehřátí
8. poziciální asfyxie (pozice jednotlivce způsobující nedostatečný přísun kyslíku nebo zvýšení oxidu uhličitého v krvi)⁸³

Narůstající množství zdokumentovaných poznatků, výsledků pitev a dat shromážděných různými zdroji podporuje teorii, že většina smrtí při zadržení není výsledkem jediné příčiny, ale kaskády mnoha faktorů, které jsou často nastaveny před tím, než se do situace zapojí policie. Převážně se syndrom náhlého úmrtí objevuje v moment fyzického zásahu policie a osoba je násilně zadržena, přičemž je pod vlivem alkoholu, drog či jiných omamných látek.⁸⁴

U případů náhlého úmrtí nehraje velkou roli pitva, jelikož se při ní neobjeví žádné fyzické znaky úmrtí, žádné anatomické změny, žádná srdeční ruptura ani prasknutí aneurysmatu (protržení stěny cévy, která má zvětšenou výduť. Toto prasknutí může způsobit krvácení do okolních tkání.). Ve většině případů v podstatě přestane srdce a plíce pracovat, což může vyvolávat spoustu otázek.⁸⁵

---

⁸³ STRATTON, Eric. WALSH, David. 2009. Sudden In-Custody Death. [online]. MediceD.com. dostupné z: <https://mediced.com/index.asp> [cit. 2023.2.13], s. 2

⁸⁴ STRATTON, Eric. WALSH, David. 2009. Sudden In-Custody Death. [online]. MediceD.com. dostupné z: <https://mediced.com/index.asp> [cit. 2023.2.13]. s. 2

⁸⁵ STRATTON, Eric. WALSH, David. 2009. Sudden In-Custody Death. [online]. MediceD.com. dostupné z: <https://mediced.com/index.asp> [cit. 2023.2.13]. s. 2-3

4.1 Historie vybuzeného deliria

Přestože se tento pojem může zdát jako nový fenomén, který se začal objevovat v průběhu 21. století, kdy tuto problematiku nejvíce uvedly do povědomí nešťastné případy ze zahraničí jako jsou například smrt George Floyda (2020) či notoricky známý případ použití TASERu proti Robertu Dziekanskimu na letišti Vancouveru (2007), není tomu tak.

První zmínky o takovýchto úmrtích se objevují v medicínské literatuře již v druhé polovině 19. století. První zmínky o úmrtích se objevovaly v psychiatrické literatuře jak v Evropě, tak Americe a obsahovala informace ohledně pacientů v psychiatrických nemocnicích. Zpočátku se tento syndrom nazýval různými způsoby jako například: akutní vyčerpávající mánie, smrtelná katatonie, akutní vyčerpávající psychóza nebo také Bellova mánie podle svého „objevitele“. Dr. Bell byl totiž první, kdo tuto problematiku popsal, a to již v roce 1849. Dr. Bell popsal symptomy jako jsou:

1. mánie,
2. násilné chování,
3. odmítání jídla,
4. nespavost,
5. potřeba omezení osoby na svobodě,
6. únava zhoršující se až do vyčerpání,
7. kolaps cirkulace.⁸⁶

V Evropě tento fenomén popsal v druhé polovině 19. století německý psychiatr, Dr. Emil Kraepelin ve své klasifikaci duševních chorob založené na symptomech, příčinách a průběhu. Tato klasifikace umožňuje identifikovat konkrétní podskupinu pacientů, která je ve vysokém riziku náhlého úmrtí způsobeného syndromem excitovaného deliria. Kraepelin rozlišoval mezi maniodepresivní psychózou a demencí *praceox*, nyní označovanou jako schizofrenie. V kraepelinovo publikovaných pracích o demenci *praceox* je zajímavá jeho diskuse o úmrtnosti této konkrétní podskupiny duševně nemocných jedinců:

---

⁸⁶ DIMAIO, Theresa G. DIMAIO, Vincent J.M. Excited Delirium Syndrome: Cause of Death and Prevention, Taylor & Francis Group, 2005. ProQuest Ebook Central, ISBN 978-0849316111. s. 15

Za určitých okolností může samotný proces nemoci vést k úmrtí. Občas, ačkoliv zřídka, se pozoruje, že při vážných stavech excitace s dlouhodobým trváním se objevuje postupná ztráta síly, která pokračuje i poté co se pacienti zklidní a přijímají dostatečné množství potravy. Nakonec nastane smrt s extrémní kardiální slabostí a velkým poklesem teploty, aniž by pitva ukázala jakoukoliv vnímatelnou organickou chorobu.⁸⁷

Začátkem 60. let 20. století došlo k změnám v léčbě pacientů s endogenními duševními chorobami, které vedly k vymizení úmrtí na chronickou formu syndromu vzrušeného deliria. Nicméně v 80. letech 20. století se objevuje akutní tvar této nemoci, který byl spojen s užíváním ilegálních stimulantů, jako je kokain. Tyto nová úmrtí mají společnou charakteristiku a to že:

1. Jedná se převážně o mužské oběti,
2. u obětí se nevyskytují endogenní duševní onemocnění,
3. úmrtí, které nastane je náhlé,
4. smrt nastává minuty až hodiny po vývoji syndromu vzrušeného deliria,
5. na osoby byly použity omezující opatření,
6. u obětí bylo zjištěno používání ilegálních stimulantů či léků, které napodobují některé farmakologické vlastnosti stimulantů.⁸⁸

Určité psychiatrické symptomy, které Bell ve svých publikacích o vzrušeném deliriu popsal, se vyskytují také v akutní formě této nemoci. Hlavním rozdílem mezi oběma formami je doba mezi nástupem symptomů a smrtí, kdy u chronické formy šlo o dny nebo týdny a u akutní formy o minuty až hodiny. Vztah smrti v důsledku syndromu vzrušeného deliria k duševní nemoci se dostal do povědomí veřejnosti s řadou článků v časopise The Hartford Courant z roku 1998 s názvem „Deadly Restraint“, které popisovaly 142 úmrtí v národních zdravotnických zařízeních pro duševně choré v průběhu 10 let.⁸⁹

---

⁸⁷ DIMAIO, Theresa G. DIMAIO, Vincent J.M. Excited Delirium Syndrome: Cause of Death and Prevention, Taylor & Francis Group, 2005. ProQuest Ebook Central, ISBN 978-0849316111. s. 15-16

⁸⁸ DIMAIO, Theresa G. DIMAIO, Vincent J.M. Excited Delirium Syndrome: Cause of Death and Prevention, Taylor & Francis Group, 2005. ProQuest Ebook Central, ISBN 978-0849316111. s. 15-16

⁸⁹ DIMAIO, Theresa G. DIMAIO, Vincent J.M. Excited Delirium Syndrome: Cause of Death and Prevention, Taylor & Francis Group, 2005. ProQuest Ebook Central, ISBN 978-0849316111. s.

Ačkoliv se tedy může zdát, že se jedná o známý fenomén, povědomí o této problematice je v České republice takřka neprobádané. Přestože se jedná o velmi významné téma z pohledu policie z důvodu neustále větší medializace případů úmrtí při zadržení. Je proto velmi žádoucí rozšíření tohoto pojmu jak mezi policisty, aby se případně mohli vyvarovat možnému úmrtí osoby, proti které zakročují, tak mezi veřejnost, která by o této problematice vědět měla z důvodu prevence neoprávněného nařčení policisty z krutého chování či dokonce vraždy osoby, proti níž byl zákrok veden.

4.2 Důvody úmrtí při zadržení

4.2.1 Polohové dušení z nedostatku kyslíku

Jedná se především o situace, kdy policie poutá osobu ležící na břicho a zároveň stlačuje její hrudník kolenem pro lepší kontrolu nad osobou. V tomto případě je velmi důležité toto poutání osoby zkrátit na co nejkratší možnou dobu z důvodu možné poziciální asfyxie, tedy polohového dušení. Zároveň je důležité uvědomovat si stavbu těla osoby, která je poutána vůči zakročujícímu policistovi, který fixuje tělo kolenem. Tyto situace na videu vypadají v drtivé většině velmi nehumánně a je třeba se jim, pokud možno vyvarovat. Problematiku zaklekávání poprvé uvedly do většího povědomí společnosti medializovaný případ George Floyda, či tuzemský případ úmrtí může při zatýkání v Teplicích.

Tento pojem popisuje stav, kdy je omezeno dýchání a tím je následně zasaženo do přirozené dopravy kyslíku do těla a oxidu uhličitého z těla. Dýchání může být omezeno stlačením hrudní nebo břišní dutiny nebo i omezením či blokováním přístupu vzduchu. Dále i omezování, zdvihání nebo hýbání s osobou může způsobit, že jedinec stáhne svaly a tím se omezí jeho dýchání, v případě dušení z nedostatku kyslíku při zadržení je obvykle příčinou smrti kombinace vyčerpání, námahy, strachu a omezeného dýchání v důsledku zadržení nebo použití síly.⁹⁰

20

⁹⁰ NOVOTNÝ, Tomáš. Bezpečnostní teorie a praxe 4/2013. s. 50

Poziciální asfyxie

Poziciální asfyxie je součástí polohového dušení, jedná se totiž o stav nedostatku kyslíku v těle. To může vést k upadnutí do bezvědomí a následné smrti. Poziciální asfyxie má totožné příznaky jaké jsou například u dušení. Nastává, pokud poloha, ve které se osoba nachází, jakkoli brání dostatečnému dýchání. Významné množství lidí umírá náhle a bez zjevné příčiny během zadržení policí.

Pozice, ve které tento problém nastává je z většiny v moment, kdy je zadržená osoba položena obličejem k zemi a na její záda je kladena váha pro lepší kontrolu.⁹¹

V tento moment se nám zde objevuje paradox v kladení odporu při zatýkání a fyzické odezvě policisty na tento odpor. Přirozená reakce člověka na to, že se pod nápořem váhy policisty nemůže nadechnout, je snaha odstranit tento tlak a dostat se do co nejvíce pohodlné pozice pro opětovné nadechnutí. Bohužel je ve většině případů tato snaha o nadechnutí se, brána policistou jako pokus o kladení odporu či útěk, na což policista reaguje zvýšením váhy, která kontroluje tělo zatýkaného.

Mezi aspekty, které zvyšují možnost poziciální asfyxie spadají:

1. obezita zatýkané osoby,
2. užití alkoholu či drog,
3. zvětšené srdce.⁹²

---

⁹¹ STRATTON, Eric. WALSH, David. 2009. Sudden In-Custody Death. [online]. MedicEd.com. dostupné z: <https://mediced.com/index.asp> [cit. 2023.2.13]. s. 12

⁹² STRATTON, Eric. WALSH, David. 2009. Sudden In-Custody Death. [online]. MedicEd.com. dostupné z: <https://mediced.com/index.asp> [cit. 2023.2.13]. s. 14

Prevence polohového dušení

Mezi nejdůležitější aspekty prevence polohového dušení se řadí rozšíření povědomí o této problematice a zvýšení vědomosti zasahujících policistů v tomto ohledu, aby nedocházelo k zbytečným případům úmrtí, kterým se dalo jednoduše předejít změnou pozice zatýkané osoby.

V první řadě, hned jak to situace dovolí, je potřeba přesunout osobu v poutech z polohy na břicho do polohy na bok, z důvodu lepší možnosti roztáhnout hrudník a možnosti volného pohybu hlavou dopředu a dozadu pro uvolnění dýchacích cest. Poté je nutné zjistit, zda není osoba pod vlivem alkoholu či drog, jelikož tento aspekt významně zvyšuje šanci polohového dušení. Dalším krokem zasahujícího policisty by mělo být ověření, zda osoba netrpí srdečními potížemi, astmatem nebo jinými obdobnými zdravotními problémy. A nepřetržitě monitorovat chování zatčené osoby.⁹³

V zahraničí se zároveň začínají objevovat systémy od značky Safe restraints snažící se nahradit pouta. Které podle svých propagačních materiálů snižují možnost polohového dušení, zadržaná osoba může být vyšetřena lékařem i při spoutání tímto systémem. Snižují ohrožení zakročujících policistů, ovšem je potřeba myslet na to, že tento benefit má pouze v moment, kdy jsou popruhy plně nasazeny na těle osoby, proti níž je zákrok veden. Nasazování a utahování popruhů na osobě je velmi zdlouhavé, komplexně náročné a na rozdíl od pout je třeba nejméně tří policistů, přičemž demonstrace nasazení pout je prezentována na osobě, která s policisty ochotně spolupracuje a její tělesná hmotnost nepřesahuje 85 kg (oba aspekty mají významný vliv na rychlost poutání). I v takto laboratorních podmínkách poutání trvá okolo dvou minut, jedná se tedy z mého pohledu zatím o v praxi nepoužitelný produkt.

---

⁹³ STRATTON, Eric. WALSH, David. 2009. Sudden In-Custody Death. [online]. MedicEd.com. dostupné z: <https://mediced.com/index.asp> [cit. 2023.2.13]. s. 15

4.2.2 Vybuzené delirium

Delirium se vyznačuje silným narušením vědomí a změnou duševního stavu v relativně krátkém časovém intervalu. Osoba je dezorientovaná a nemá pojem o čase ani místě, kde se nachází. Poruchy chování jsou v tomto případě běžné a osoba může podléhat halucinacím. Delirium je důsledek vážného a potencionálně život ohrožujícího stavu. Potenciální příčiny zahrnují infekci, poranění hlavy, horečku, nepříznivou reakci na léčbu nebo nadměrnou dávku ilegálních drog jako jsou například kokain a methamphetaminy. Jakákoliv osoba, která je zasažená deliriem, vyžaduje okamžitou lékařskou prohlídku a ošetření. Osoba v deliriu může vykazovat akutní poruchu chování. Tito jedinci se mohou jevit jako normální, dokud nejsou tázáni, vyzváni nebo konfrontováni. Jsou-li vystrašeni nebo konfrontováni, mohou se začít chovat nepřátelsky, vzdorně, zlostně, paranoicky a agresivně. Další konfrontace, hrozby a použití násilí budou mít téměř jistě za následek další útok a dokonce násilí. Pokus o zadržení a ovládnutí těchto jedinců může být obtížný, protože často mají neobvyklou sílu, necitlivost k bolesti a instinktivní odpor k jakémukoliv použití síly. K zadržení jednoho dospělého v deliriu může být potřeba pět až osm lidí.⁹⁴

Statistika případů vybuzeného deliria

Bohužel se v České republice zatím nepovedlo plně vytvořit obsáhlejší statistiky s daty vybuzeného deliria, čemuž napomáhá i mizivý počet české literatury na toto téma. Policie České republiky eviduje případy úmrtí osob po použití donucovacího prostředku tato úmrtí jsou však v nepřímé souvislosti s použitím daného donucovacího prostředku. Jinými slovy, tedy osoba, proti níž byl donucovací prostředek použit, nezemřela v přímé souvislosti na zranění způsobené donucovacími prostředky. Policie České republiky neeviduje, zda byla daná osoba pod vlivem omamných a psychotropních látek, zda měla jakékoliv zdravotní problémy ani věk osoby. Tyto informace, jak již bylo zmíněno výše, jsou jedny z důležitých predispozic vybuzeného deliria.

---

⁹⁴ NOVOTNÝ, Tomáš. Bezpečnostní teorie a praxe 4/2013. s. 50

Naopak americké statistiky a studie evidují informace o těchto případech velmi dobře a lze v nich hledat důležité body pro předcházení těchto situací.

Vybuzené delirium se v amerických studiích ukázalo jako možná příčina smrti až u 125 případů náhlého úmrtí za rok. Nejčastěji se vybuzené delirium objevuje od čtvrtka do neděle a nejkritičtější měsíce jsou květen až září. Většinu osob, které postihne vybuzené delirium jsou v drtivé většině muži pod vlivem kokainu, přičemž až jedna třetina osob, které postihne vybuzené delirium trpí duševní nemocí, kdy se jedná převážně o paranoidní schizofrenii.⁹⁵

4.2.3 Přirozené onemocnění

Mezi důvody náhlého úmrtí kromě těch zásadnějších, které již byly uvedeny, neopomenutelně patří přirozené onemocnění, které zvyšuje riziko náhlého úmrtí při zadržení. Bohužel policie není schopna tyto jednotlivé nemoci předvídat, jelikož se jedná o opravdu velkou škálu chorob. Je tedy v podstatě nemožné, aby policista při zákroku, jakkoliv mohl odhadnout zdravotní stav či komplikace osoby, proti které zakročuje. Ovšem i v tomto případě se mohou objevit výjimky, ve kterých tyto vady lze předpokládat a následně se jim vyvarovat. V tomto případě mám na mysli například osoby zjevně staršího věku (na které nás ostatně upozorňuje i zákon o policii) či zjevně obézní osoby.

Odlišným případem jsou osoby ve výkonu trestu odnětí svobody. Jelikož v tomto případě se jedná o osoby, u kterých je zdravotní stav evidován, a tudíž by měly být známy jejich vrozené vady. Lze se tedy v tomto poli vyvarovat náhlému úmrtí spojené s přirozenou chorobou.

Vrozené vady lze rozdělit do 3 skupin a to na: srdeční choroby, respirační choroby a hematologické onemocnění.⁹⁶

Srdeční choroby

Hypertrofická kardiomyopatie je dědičné onemocnění, při kterém dochází ke zvětšení (hypertrofii) srdečního svalu. Může se objevit již v kojeneckém věku, ale

---

⁹⁵ STRATTON, Eric. WALSH, David. 2009. Sudden In-Custody Death. [online]. MedicEd.com. dostupné z: <https://mediced.com/index.asp> [cit. 2023.2.13]. s. 17

⁹⁶ STRATTON, Eric. WALSH, David. 2009. Sudden In-Custody Death. [online]. MedicEd.com. dostupné z: <https://mediced.com/index.asp> [cit. 2023.2.13]. s. 7

obvykle příznaky nastupují až ve věku mezi 30 a 50 lety. U mužů se toto onemocnění vyskytuje častěji než u žen. Symptomy onemocnění mohou být: obtížné dýchání při námaze, snížení fyzické výkonnosti, pocit slabosti, pocit svírání na hrudi kvůli nedostatečnému krevnímu zásobení ztluštělého srdce, závratě, mdloby, ztráta vědomí a akutní srdeční selhání.⁹⁷

Ateroskleróza, také známá jako kornatění tepen, vzniká v důsledku ukládání tukových kapének do cévní stěny. V důsledku ukládání dochází k přeměně cévní stěny, ta se v důsledku toho zužuje, snižuje se její pružnost a omezuje se tak průsvit cévy a průtok krve. Orgány nemohou být zásobovány dostatečným množstvím okysličené krve a dochází tak k jejich poškození a vede k řadě onemocnění jako je například infarkt myokardu.⁹⁸

Rizikovým faktorem této nemoci je včetně kouření a vysokého tlaku také obezita. Obezita, jak jsem zmínil výše, je jeden z lépe rozpoznatelnějších faktorů na lidském těle než ostatní vnitřní symptomy. Lze tedy alespoň z tohoto hlediska předejít úmrtí při zadržení.

Další rizikové faktory, které je potřeba brát v potaz v souvislosti s rizikem náhlého úmrtí z důvodu srdečních problémů jsou:

1. obecně muži starší 50 let,
2. kouření,
3. alkoholismus,
4. osoby pod vlivem kokainu,
5. obezita,
6. vysoký krevní tlak,
7. stresový faktor při zákroku.⁹⁹

Respiratorní choroby

Do této kategorie chorob významné pro náhlé úmrtí řadíme:

---

⁹⁷ nzip.cz: Národní zdravotnický informační portál [online]. [cit. 2023.02.10]. dostupné z: <https://www.nzip.cz/clanek/935-hypertroficka-kardiomyopatie>

⁹⁸ www.fno.cz: oficiální web fakultní nemocnice v Ostravě [online]. [cit. 2023.02.10]. dostupné z: <https://www.fno.cz/kardiochirurgicke-centrum/aterosklerosa>

⁹⁹ STRATTON, Eric. WALSH, David. 2009. Sudden In-Custody Death. [online]. MedicEd.com. dostupné z: <https://mediced.com/index.asp> [cit. 2023.2.13]. s. 7

Astma – Toto onemocnění může snižovat množství kyslíku v krvi, tedy zvyšovat riziko dušení. Negativní roli může hrát použití pepřového spreje proti osobě s astmatem. V Americe se již objevily některé případy, kdy mohlo díky použití pepřového spreje dojít k zhoršení astmatického stavu osoby.

Některé ukazatele pro osobu, která astmatem trpí, mohou být:

1. Komunikace s osobou, pokud není v bezvědomí,
2. Užívání inhalátoru,
3. Sípot osoby,
4. Neschopnost mluvit v souvislých větách.¹⁰⁰

Plicní emfyzém – také známý jako rozedma plic. Jedná se o chronické onemocnění plic, které je způsobeno trvalým poškozením či úplným zánikem přepážek uvnitř plicních sklípků. Projevuje se zejména dušností a obtížemi s vydechováním, což postupně vede k hromadění vzduchu v plicích. Plicní emfyzém postihuje zejména kuřáky, může se však rozvinout i v důsledku pasivního kouření a přítomnosti dalších škodlivin v ovzduší nebo pracovním prostředí.¹⁰¹

Chronická obstrukční plicní nemoc – spíše známé ve své zkrácené formě jako CHOPN. Je pomalu postupující onemocnění plic, při kterém se trvale zúží dýchací cesty a může vést k vážným zdravotním následkům. Při vzniku CHOPN i během jejího dalšího průběhu vzniká chronický zánět průdušek nebo výše zmíněný plicní emfyzém. V důsledku neustálého zužování dýchacích cest je ztíženo dýchání, příjem kyslíku i uvolňování oxidu uhličitého. Pro postižené to znamená nedostatečný přísun kyslíku do krevního oběhu, což má pak negativní dopad na fungování celého organismu. Výsledkem je oslabení kardiovaskulárního systému a svalů, které pak již nemohou pracovat naplno.¹⁰²

---

¹⁰⁰ STRATTON, Eric. WALSH, David. 2009. Sudden In-Custody Death. [online]. MedicEd.com. dostupné z: <https://mediced.com/index.asp> [cit. 2023.2.13]. s. 7-8

¹⁰¹ nzip.cz: Národní zdravotnický informační portál [online]. [cit. 2023.02.10]. dostupné z: <https://www.nzip.cz/clanek/1124-rozedma-plic-plicni-emfyzem>

¹⁰²nzip.cz: Národní zdravotnický informační portál [online]. [cit. 2023.02.10]. dostupné z: <https://www.nzip.cz/clanek/1102-chopn-co-to-je>

U této kategorie chorob je takřka nemožné rozlišit potenciální osoby ohrožené náhlým úmrtím, jelikož symptomy, které jsou důležité pro diagnózu těchto onemocnění jsou pouhým okem velmi těžko postřehnutelné. Jeden z mála možných ukazatelů může být v tomto případě kouření. Zatýkaná osoba může mít velmi výrazný odér způsobený kouřením cigaret, a tudíž lze alespoň teoreticky vnímat možnost hrozby náhlého úmrtí. Bohužel v tomto případě může být teorie velmi vzdálená praxi, jelikož pod náporem stresu, který policista při zákroku prožívá, je takřka nemožné snažit se vnímat pachy zatýkané osoby, vyhodnocovat je a následně se jim přizpůsobit.

Hematologické choroby

Hematologické choroby, tedy choroby krve, jsou další významnou skupinou ovlivňující pravděpodobnost náhlého úmrtí při zadržení. Do této skupiny chorob spadá vzácná, avšak neméně významná srpkovitá anémie. Tímto onemocněním trpí více než 72 000 obyvatel USA, přičemž většina tohoto čísla jsou Afroameričané. To znamená že srpkovitou anémií trpí každý desátý Afroameričan.¹⁰³

Děje se tomu tak kvůli jinému onemocnění, kterým je malárie. Nejvíce postiženou oblastí jsou tedy tropy a subtropy, ale vzhledem k tomu, že se jedná o onemocnění dědičné, nelze ho vztahovat pouze na tyto oblasti.

Srpkovitá anémie se projevuje především změnou tvaru červených krvinek z „promáčknutých piškotů“ na „protažené srpky“, která je způsobena mutací genu pro hemoglobin. Typické projevy jsou velice variabilní. Může se jednat jen o mírné zdravotní potíže, zatímco u jiných se rychle projeví těžké komplikace. U některých osob se žádné symptomy objevovat nemusejí, spouštěčem může v tomto případě být pokles hladiny kyslíku, který je způsoben dehydratací nebo intenzivní fyzickou námahou.¹⁰⁴

---

¹⁰³ STRATTON, Eric. WALSH, David. 2009. Sudden In-Custody Death. [online]. MedicEd.com. dostupné z: <https://mediced.com/index.asp> [cit. 2023.2.13]. s. 8

¹⁰⁴ zdravi.euro.cz: web zabývající se zdravím [online]. [cit. 2023.02.11]. dostupné z: <https://zdravi.euro.cz/clanky/srpkovita-anemie-priciny-priznaky-lecba/>

Onemocnění tohoto typu jsou velmi vzácná a pokud jej vztáhneme na hranice České republiky, může se jednat o mizivou procentuální šanci setkat se v praxi s reálnou hrozbou náhlého úmrtí z důvodu srpkovité anémie. I přesto si myslím, že by i tato možnost měla být v povědomí policistů, s čím dál tím větší globalizací a tím pádem i větší pravděpodobností setkat se s touto variantou ohrožení života.

4.2.4 Drogy a alkohol

Drogy a alkohol mohou být samy o sobě příčinou náhlého úmrtí, a to například předávkováním. Zároveň jsou drogy a alkohol katalyzátorem již pro výše zmíněné důvody úmrtí, jako je například vybuzené delirium či většina kardiovaskulárních chorob. Mezi drogy, které jsou nejdůležitější patří na prvním místě kokain dále metamfetamin, fencyklidin (PCP) a v menší míře alkohol.¹⁰⁵

Kokain

Kokain je silně návyková droga, jejíž hlavními způsoby podání jsou šňupání, injekce a kouření, popřípadě i orálně. Při šňupání se kokainový prášek inhaluje nosem, kde je vstřebán sliznicí nosu do krevního oběhu. Nástup účinku je 1 až 5 minut s maximálním účinkem po 15 až 20 minutách a trváním účinku 60 až 90 minut.¹⁰⁶

Fyzické symptomy doprovázející užívání kokainu zahrnují zvýšenou teplotu, zvýšený srdeční tep, srdeční kontraktilitu a zvýšený krevní tlak. Vysoké dávky kokainu nebo jeho dlouhodobé užívání mohou vyvolat paranoidní, bizarní, násilné chování a bludy. Náhlá smrt se může vyskytnout při prvním užití kokainu nebo neočekávaně poté. Pokud jedinci kombinují kokain a alkohol, játra spojují tyto dvě látky a vzniká kokaethylen. Tato sloučenina zesiluje euforické účinky kokainu. Zároveň také ale může zvyšovat možnost náhlého úmrtí. Neexistuje způsob, jak určit, kdo je náchylný k náhlé smrti po použití kokainu. Není stanoveno konkrétní množství drogy, které způsobuje smrt. Rozsah hladin v krvi nalezených u osob

---

¹⁰⁵ DIMAIO, Theresa G. DIMAIO, Vincent J.M. Excited Delirium Syndrome: Cause of Death and Prevention, Taylor & Francis Group, 2005. ProQuest Ebook Central, ISBN 978-0849316111. s. 57.

¹⁰⁶ DIMAIO, Theresa G. DIMAIO, Vincent J.M. Excited Delirium Syndrome: Cause of Death and Prevention, Taylor & Francis Group, 2005. ProQuest Ebook Central, ISBN 978-0849316111. s. 57.

zemřelých na předávkování kokainem se překrývá s rozsahem nalezeným při „rekreačním“ užívání.¹⁰⁷

Kokain společně s metamfetaminem jsou kardiotoxické. Čímž se zvyšuje hladina katecholaminů, k čemuž dochází v důsledku užívání kokainu a metamfetaminu. Tyto účinky jsou dávkově závislé a obvykle se kumulují. Chronické užívání těchto látek je spojováno s kardiomyopatií a zvýšením hmotnosti srdce. Náhlá srdeční smrt způsobená arytmií je známou komplikací kardiomyopatie a hypertrofie levé komory. Chronické zneužívání této látky je také spojováno s urychleným vznikem aterosklerózy koronárních tepen. Zvýšení hladiny katecholaminů je spojeno s myokardiální nekrózou a toxickou myokarditidou¹⁰⁸

Metamfetamin

Jedná se o návykovou látku, která může být do těla vpravena orálně, šňupáním, nitrožilně nebo kouřením. První příznaky užití se po šňupání objevují do 3 až 5 minut od podání, ale oproti kokainu účinky metamfetaminu mohou trvat až 20 minut. Příznaky po užití metamfetaminu jsou euforie, zvýšená bdělost a také zvýšená fyzická aktivita. Vysoké dávky nebo dlouhodobé užívání vedou k nervozitě, zmatení, halucinacím, paranoie a agresivitě. Fyzické symptomy jsou zvýšený tep a krevní tlak. Komplikace užití metamfetaminu mohou být mrtvice, záchvaty, arytmie, selhání srdce a smrt.¹⁰⁹

Fencyklidin (PCP)

PCP se do těla dostává kouřením. Fyzické účinky jeho užívání zahrnují zvýšený krevní tlak a srdeční tep, zarudnutí, nadměrné pocení, znecitlivění končetin a ztrátu koordinačních schopností. Psychologické účinky jsou velmi podobné

---

¹⁰⁷ DIMAIO, Theresa G. DIMAIO, Vincent J.M. Excited Delirium Syndrome: Cause of Death and Prevention, Taylor & Francis Group, 2005. ProQuest Ebook Central, ISBN 978-0849316111. s. 58.

¹⁰⁸ DIMAIO, Theresa G. DIMAIO, Vincent J.M. Excited Delirium Syndrome: Cause of Death and Prevention, Taylor & Francis Group, 2005. ProQuest Ebook Central, ISBN 978-0849316111. s. 58.

¹⁰⁹ DIMAIO, Theresa G. DIMAIO, Vincent J.M. Excited Delirium Syndrome: Cause of Death and Prevention, Taylor & Francis Group, 2005. ProQuest Ebook Central, ISBN 978-0849316111. s. 59.

symptomům schizofrenie, jedná se tedy především o bludy, halucinace, paranoiu, poruchy myšlení a násilné chování.¹¹⁰

Alkohol

Náhlá smrt osoby u které byl v krvi nalezen pouze alkohol, bez jiných látek které tuto smrt mohly způsobit se vyskytuje velmi mírně. Alkohol je však uznávanou příčinou různých síňových a komorových arytmií. Kromě toho u chronických uživatelů alkoholu bylo zjištěno prodloužení QT intervalu (jedná se o jeden z úseků popisujících srdeční cyklus na EKG křivce). V jedné ze studií bylo u 46,8 % pacientů v alkoholovém odvykání zjištěn prodloužený interval QT.¹¹¹

Tyto tři návykové látky samozřejmě nejsou jediné látky způsobující náhlé úmrtí při zadržení, jsou však jedny z těch nejpodstatnějších ať už z pohledu nebezpečnosti či množství lidí, které je užívá. Další látky, které by byly součástí této kapitoly, je nespočet, mohli bychom sem zařadit například antidepresiva, antipsychotika a jiné. Každý organismus je jedinečný, a proto nelze určit, jaká dávka dané drogy či jaká kombinace drog je potřeba k vyvolání vybuzeného deliria.

Výše zmíněné informace prezentují, že určení důvodu náhlého úmrtí je velmi komplexní záležitost, jelikož se nikdy nejedná pouze o jeden z důvodů, ale figurují zde dohromady jednotlivé komponenty, které se zároveň podporují a kompletují. Odhalení důvodu náhlého úmrtí je proto velmi náročná činnost, jelikož ani pitva ve velké části případů nedokáže jednoznačně odhalit důvod úmrtí.

---

¹¹⁰ DIMAIO, Theresa G. DIMAIO, Vincent J.M. Excited Delirium Syndrome: Cause of Death and Prevention, Taylor & Francis Group, 2005. ProQuest Ebook Central, ISBN 978-0849316111. s. 60.

¹¹¹ DIMAIO, Theresa G. DIMAIO, Vincent J.M. Excited Delirium Syndrome: Cause of Death and Prevention, Taylor & Francis Group, 2005. ProQuest Ebook Central, ISBN 978-0849316111. s. 61.

5 Případové studie

Nyní bych chtěl poukázat na 3 případy náhlého úmrtí v České republice, které se staly v posledních letech a prezentovat na nich některé aspekty syndromu náhlého úmrtí při zadržení, které byly zmíněny již výše.

Případová studie č. 1

Jako první případovou studii jsem zvolil úmrtí muže při zákroku, který se stal ve Fakultní nemocnici v Olomouci 6. listopadu 2015.

Pan A byl dlouhodobě léčen z důvodu duševní choroby, kterou byla paranoidní schizofrenie, již v minulosti se u pana A. objevila ataka paranoidní schizofrenie dvakrát. Jelikož rodina pana A. si byla vědoma jeho diagnózou, včasně rozpoznali nadcházející třetí ataku a obrátili se proto na Psychiatrickou kliniku Fakultní nemocnice Olomouc, kde byl také kvůli následné agresivitě 5. listopadu 2015 hospitalizován. Následně co byl v nemocnici přijat mu byly poskytnuty medikamenty, který si měl daný den vzít, ale neučinil tak. Podle lékařky nebyla na pacientovi znát zřetelná verbální ani fyzická agrese, avšak objevovala se u něho nervozita v podobě zvýšeného klidového pulsu (130) a bludné paranoidní myšlení, které je příznakem paranoidní schizofrenie.¹¹²

Během noci se pan A. probudil a po následném vysvětlení, kde se nachází, se uklidnil a ulehl. Kolem čtvrté hodiny již neklid pana A vzrostl natolik, že vstal a začal se pohybovat po chodbách a následně šel do kuřárny, kde potkal sanitáře, který mu na uklidnění poskytl cigaretu a snažil se jej uklidnit. Verbální agrese se začala objevovat u pana A. v moment, kdy byl při odchodu z kuřárny napomenut sanitářem, že mimo kuřárnu se kouřit nesmí. Tato verbální agrese následně přerostla v agresi fyzickou, kdy pan A. nejprve vylomil dveře na chodbě, poté vysadil a poškodil dveře kuřárny. Následně došlo k fyzickému souboji mezi sanitářem a panem A., který sanitáře srazil na zem a začal jej bít, následně z blízkého hydrantu vyjmul hadici a začal její pomocí sanitáře škrtit. Personál nemocnice přivolal ostrahu, která kvůli zmatku nerozeznala, kdo je útočník, a proto na výzvu pana A. pustila vodu z hydrantu. Po následném zjištění že, pokyn vydal

---

¹¹² | ÚSTAVNÍ SOUD. Rozhodnutí Ústavního soudu, sp. zn. IV. ÚS 4150/16. Praha: Ústavní soud, 2017, č. 395/2017 Sb., ISSN 1211-965X

pan A. vodu z hydrantu ihned zastavila. Na to pan A. přerušil útok, znovu pustil vodu a vodní proud směřoval proti přítomným.¹¹³

V moment, co dorazily dvě hlídky Policie ČR, pan A. již strhával podhledy stropu, podařilo se mu strhnout i světlo a do obnaženého vedení stříkal vodu, čímž vyzkratoval jednu z kamer, nešťastnou náhodou se jednalo o místo, kde došlo k následnému zásahu. Policisté vyhodnotili chování pana A. jako závažné ohrožení, a proto ihned zakročili. Pomocí improvizovaného použití matrace jako štítu proti vodnímu proudu se přiblížili k panu A. Po neúspěšných výzvách, byly následně použity hmaty a chvaty. Tělesné poměry pana A. byly 189 cm a 116 kg, jednalo se takřka o nereálnou možnost zpacifikovat jej pouze za pomoci hmatů a chvatů s předpokladem, že se jedná o vybuzené delirium. Po neúspěšném pokusu a pacifikaci pana A. za pomoci hmatů a chvatů jeden z policistů použil TASER typu X26, vzhledem k prvotní neúčinnosti byl TASER užit opakovaně, a to celkem třikrát.¹¹⁴

Výboje trvaly v intervalech 8 sekund, 11 sekund a 10 sekund, a to během necelé minuty. Žádný z orgánů neobjasnil, proč i první z výbojů trval déle než základní výboj trvajících 5 sekund.¹¹⁵

Poté co se podařilo pana A. zpacifikovat na zemi, mu mohla přítomná sestra injekčně aplikovat léky na zklidnění, následně se pokusili přesunout pana A. na lůžko, přičemž zjistili, že nedýchá. Přítomní policisté i zdravotní personál okamžitě začali s resuscitací trvajících přibližně 50 minut, bohužel neúspěšně.¹¹⁶

Pitva jako příčinu smrti pana A. určila srdeční arytmií, jejíž původ nebyli schopni určit. To mohlo zapříčiněno směsicí různých vlivů. Zároveň byla pitvou prokázána

---

¹¹³ ÚSTAVNÍ SOUD. Rozhodnutí Ústavního soudu, sp. zn. IV. ÚS 4150/16. Praha: Ústavní soud, 2017, č. 395/2017 Sb., ISSN 1211-965X

¹¹⁴ ÚSTAVNÍ SOUD. Rozhodnutí Ústavního soudu, sp. zn. IV. ÚS 4150/16. Praha: Ústavní soud, 2017, č. 395/2017 Sb., ISSN 1211-965X

OMBUDSMAN. Závěrečné stanovisko ombudsmana s návrhem opatření k nápravě ve věci úmrtí pacienta psychiatrického oddělení v časové souvislosti s použitím donucovacího a omezovacího prostředku [online]. Sp. zn.: 2618/2016/VOP/MLU, č. j.: KVOP-29575/2017, Mgr. Anna Šabatová, Ph.D., v. r. Praha: ombudsman, 2017 [cit. 2023.2.10]. Dostupné z: https://www.ochrance.cz/uploads-import/ESO/2618-16-VOP_zso.pdf

¹¹⁶ ÚSTAVNÍ SOUD. Rozhodnutí Ústavního soudu, sp. zn. IV. ÚS 4150/16. Praha: Ústavní soud, 2017, č. 395/2017 Sb., ISSN 1211-965X

anomálie tzv. věnčitých tepen, cév zásobujících srdeční sval krví, která může způsobit arytmií.¹¹⁷

„Při prošetření GIBS nezjistila, že by kdokoliv ze zúčastněných svým jednáním zavinil smrt poškozeného a že by v rámci zákroku porušil zákon, podzákonné předpisy či standardy.“¹¹⁸

Výše uvedené informace nasvědčují tomu, že pan A. mohl zemřít z důvodu vybuzeného deliria. Symptomy, které tomu nasvědčují, jsou například pitvou zjištěná srdeční arytmie, medikamenty, které byly panu A. podány, avšak z mého pohledu symptom nejvíce determinující to, že se jednalo o vybuzené delirium, je paranoidní schizofrenie, která byla u pana A. prokázána. Jak je v předešlých kapitolách zmiňováno, schizofrenie je již od počátků zkoumání vybuzeného deliria determinujícím faktorem.

Případová studie č. 2

Jako druhý případ jsem zvolil úmrtí muže při zatýkání ze dne 19.6. 2021 v Teplicích.

V sobotu v odpoledních hodinách byla přivolána policejní hlídka do ulice Dubské, kde se měli vzájemně napadat dva muži, kteří zároveň měli poškozovat okolní auta, přičemž se jednalo již na první pohled o muže pod vlivem drog. Hlídka, která k tomuto incidentu přijela našla v ulici U Hřiště ležet muže bez trička, který měl zjevná poranění. V moment, kdy se policisté pokusili přiblížit začal být agresivní, napadl je a způsobil jim škrábance, přičemž jednoho policistu při zákroku pokousal. Policisté tedy museli proti muži použít donucovací prostředky (převážně se jednalo o hmaty a chvaty, avšak video natočené ze zákroků ukazuje, jak

---

¹¹⁷ ÚSTAVNÍ SOUD. Rozhodnutí Ústavního soudu, sp. zn. IV. ÚS 4150/16. Praha: Ústavní soud, 2017, č. 395/2017 Sb., ISSN 1211-965X

¹¹⁸ ÚSTAVNÍ SOUD. Rozhodnutí Ústavního soudu, sp. zn. IV. ÚS 4150/16. Praha: Ústavní soud, 2017, č. 395/2017 Sb., ISSN 1211-965X

policista uklízí teleskopický obušek, je tedy pravděpodobné, že mohl být také použit) a přivolali mu sanitku.¹¹⁹

Z videa dostupného na internetu je zřejmé, že jeden z policistů klečí na krku zatýkaného necelé 3 minuty a 50 sekund. Avšak je třeba podotknout, že policista očividně neklečí na krku plnou vahou, jelikož se občasně podpírá rukou. Zároveň se jedná o klečení přerušované.

Po příjezdu sanitky byl muž předán do péče záchranářů a v sanitce následně zkolaboval. I přes resuscitaci se životní funkce obnovit nepodařily. Jako předběžná příčina úmrtí byla lékařem konstatována smrt z důvodu předávkování drogami.¹²⁰

Soudní pitva vyloučila souvislost smrti zemřelého s policejním zákrokem. Zároveň byla u muže zjištěna užití drogy amfetaminové řady a stejně jako u prvního případu chorobné změny věnčitých tepen.¹²¹

Podobně jako u případu prvního zde máme výrazné ukazatele toho, že se mohlo jednat o náhlé úmrtí při zadržení. Mezi nejdůležitějšími vlivy je zde droga amfetaminové řady, která výrazně podporuje riziko náhlého úmrtí. Za druhé zde máme kardiovaskulární chorobu, která obdobně zvyšuje riziko náhlého úmrtí. V neposlední řadě se zde objevuje možnost poziciální asfyxie, která může být sama o sobě smrtelná.

---

¹¹⁹ policie.cz: oficiální web Policie ČR [online]. [cit. 2023.03.03]. dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/aktualizace-vyjadreni-k-sobotnimu-zakroku.aspx>

¹²⁰ policie.cz: oficiální web Policie ČR [online]. [cit. 2023.03.03]. dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/aktualizace-vyjadreni-k-sobotnimu-zakroku.aspx>

¹²¹ policie.cz: oficiální web Policie ČR [online]. [cit. 2023.03.03]. dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/aktualizace-vyjadreni-k-sobotnimu-zakroku.aspx>

Případová studie č.3

Třetí případ se stal v noci z 1. na 2. srpna 2021 v obci Březnice. Jedná se o jeden z mála případů, kdy s největší pravděpodobností může za úmrtí osoby strážník policie. Z důvodu, že se jedná o velmi aktuální případ, strážník policie není zatím pravomocně odsouzen, přičemž mu hrozí až šestiletý trest odnětí svobody (informace ke dni 23.1.2023).

Příjezdu policie na místo činu v noci z 1. na 2. srpna předcházela fyzická potyčka čtyř mužů před kulturním domem v Březnici. Součástí této potyčky byl i 24letý muž. Ke konfliktu se dostavila hlídka městské policie, která se pohybovala poblíž a po neúspěšné snaze strážníků konflikt zklidnit jeden z nich použil proti 24letému mužovi slzotvorný expanzní prostředek. Ten následně upadl do bezvědomí. Následovala laická první pomoc strážníků společně s ostatními přítomnými a přivolání Zdravotnické záchranné služby Středočeského kraje, která muže převezla do pražské nemocnice, ve které následně mladý muž zemřel. Předběžné závěry soudní pitvy informovali o tom, že předběžnou příčinou úmrtí muže byl otok mozku v důsledku úrazových změn.¹²²

To mohlo být zapříčiněno nesprávným použitím slzotvorného prostředku strážníkem. Jelikož podle státní zástupkyně Moniky Sedláčkové strážník přistoupil k muži do vzdálenosti 90 centimetrů a natáhl ruku, ústí slzotvorného prostředku mohlo být od muže necelých 30 centimetrů, přičemž strážník mířil slzotvorným prostředkem na obličej. Strážník neměl se slzotvorným prostředkem zkušenosti, avšak absolvoval školení, jak jej používat. Věděl tedy, že nesmí střílet na menší vzdálenost, než je metr a půl.¹²³

Jedná se o naprosto ojedinělý případ, kdy zapříčiněním strážníka došlo k úmrtí osoby. Bohužel není známo, jak se incident přesně odehrál, tedy zda osoba sama nezkrátila vzdálenost, na kterou byl slzotvorný prostředek použit. Jak jsem zmínil již na začátku, strážník v této chvíli stále není pravomocně odsouzen, můžou se

---

¹²² policie.cz: oficiální web policie ČR [online]. [cit. 2023.03.02]. dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/aktualizace-k-pripadu-napadeni-v-breznici.aspx>

¹²³ pribramsky.denik.cz: zpravodajský web pro kraj Příbram [online]. [cit. 2023.03.02]. dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/aktualizace-k-pripadu-napadeni-v-breznici.aspx>

tedy objevit další informace, které případ mohou ovlivnit. Avšak na tom, že zemřel člověk to nic nezmění.

Závěr

Hlavním cílem práce bylo popsat jednotlivé aspekty úmrtí při zadržení, které jsou rozděleny na čtyři základní pilíře, a to vybuzené delirium, zdravotní potíže, polohové dušení, drogy a alkohol. Na první pohled se mohlo zdát, že se jedná o čtyři odlišné prvky, které samy o sobě mohou způsobit úmrtí osoby při zadržení. Avšak jak se potvrdilo v jednotlivých případových studiích a v základním popisu jednotlivých problematik, Jedná se o jeden celek. Pokud se tedy chceme dozvědět o této problematice více, je třeba na ni nahlížet jako na komplex událostí, které se navzájem prolínají a zvyšují tím riziko úmrtí. Je takřka nemožné konstatovat, v případě úmrtí při zadržení, z jakého důvodu osoba zemřela. Příčinu smrti nám v mnoha případech zcela nesdělí ani pitva. A to z důvodu, že se jednalo o směsici faktorů, které měly na úmrtí vliv.

Problematika náhlého úmrtí při zadržení se v České republice jeví jako lehce zanedbané téma. Co se týče literatury, zmínky o tomto tématu se pohybují ve velmi nízkém počtu. Což se může jevit lehce kontraproduktivní, protože osvěta společnosti v této sféře by byla velmi na místě. V tomto kontextu lze vyzdvihnout užití TASERu proti osobě, kdy se veřejnosti může zdát, že se jedná v podstatě o letální prostředek. To lze odvodit ostatně i od jeho právního zařazení, kdy je zařazen subsidiárně pod všemi ostatními donucovacími prostředky vyjma zbraně. Přičemž z mnoha studií je zřejmé že TASER není nebezpečný. Nebezpečný se stává až v moment, kdy jsou u osoby, proti které se zakročuj, předpoklady náhlého úmrtí při zadržení. Jenže v moment, kdy je osoba v riziku náhlého úmrtí při zadržení se všechny donucovací prostředky Policie ČR mohou stát takřka letálními zbraněmi.

Důležité je také lépe evidovat statistiku náhlých úmrtí při zadržení pro její možný popis. Policie ČR nyní eviduje pouze jaký donucovací prostředek byl při daném zákroku použit, bohužel další důležité informace determinující riziko náhlého úmrtí jako je například věk osoby, zda byla pod vlivem omamných a psychotropních látek, zda měla osoba zdravotní problémy Policie ČR, již neeviduje.

Věřím, že tato práce bude impulsem pro větší zájem v oblasti úmrtí osob při zadržení.

Seznam použité literatury

Monografie

ČERNÝ, Pavel. GOETZ, Michal. Manuál obranné střelby. 1.vyd. Praha: Grada, 2004. ISBN 978-80-247-0739-6

DIMAIO, Theresa G. DIMAIO, Vincent J.M. Excited Delirium Syndrome: Cause of Death and Prevention, Taylor & Francis Group, 2005. ProQuest Ebook Central, ISBN 978-0849316111

HRINKO, Martin. Pořádková činnost policie. 1. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2020, ISBN 978-80-7380-793-1

NOVOTNÝ, Tomáš. *Nesmrtící zbraně a další technické prostředky*. Euromedia Group, 2021, ISBN 978-80-242-7418-8.

ŠKODA, Jindřich, František VAVERA a Radek ŠMERDA. Zákon o policii s komentářem 2. vydání. Plzeň, 2013, ISBN 978-80-7380-447-3

STRATTON, Eric. WALSH, David. 2009. Sudden In-Custody Death. [online]. MedicEd.com. dostupné z: <https://mediced.com/index.asp> [cit. 2023.2.13]

ŠČUREK, Radomír. Použití donucovacích prostředků Policie ČR, s. 7., dostupné z: https://www.fbi.vsb.cz/export/sites/fbi/040/.content/galerie-souboru/studijni-materialy/donucovaci_prostredky.pdf

ŠTEINBACH, Miroslav. Zákon o Policii České republiky komentář. 1. vydání, Praha: Wolters Kluwer, 2019, ISBN 978-80-7598-193-6.

ŠČUREK, Radomír. Použití donucovacích prostředků Policie ČR, s. 7., dostupné z: https://www.fbi.vsb.cz/export/sites/fbi/040/.content/galerie-souboru/studijni-materialy/donucovaci_prostredky.pdf

Časopisecké články

NOVOTNÝ, Tomáš. Bezpečnostní teorie a praxe 4/2013. 2013, roč. 4, č. 4 [cit. 2022.1.10]. ISSN 1804-802X.

Zákonná úprava a IAŘ (interní akty řízení)

EVROPSKÉ SPOLEČENSTVÍ. Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ve věci Bouyid proti Belgii. In: Hudoc – European Court of Human Rights.

Štrasburk: Evropský soud pro lidská práva, 2013. dostupné z:

[https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22: \[%22001-126314%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22: [%22001-126314%22]})

MINISTERSTVO VNITRA, POLICEJNÍ PREZIDIUM ČR, ODBOR
BEZPEČNOSTNÍ POLITIKY, ANALYTICKO-LEGISLATIVNÍ ODBOR A
ŘEDITELSTVÍ SLUŽBY POŘÁDKOVÉ POLICIE POLICEJNÍHO PREZIDIA ČR.

Stanovisko odboru bezpečnostní politiky Ministerstva vnitra, analyticko-
legislativního odboru Policejního prezidia ČR a Ředitelství služby pořádkové
policie Policejního prezidia ČR k některým otázkám týkajících se aplikace právní
úpravy donucovacích prostředků, čj. MV-96415-2/OBP-P-2010 [online]. Praha:
Ministerstvo vnitra, 2010 [cit 2023. 2. 10]. dostupné z:

<https://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/sbirkazakonu/2009/13009/pdf/20100002.pdf>

NEJVYŠŠÍ SOUD ČR. Usnesení nejvyššího soudu ČR ze dne 2.3.2016, sp. zn.
3 Tdo 290/2016. In: Soudní rozhledy. Praha: C.H. Beck, 2016, roč 79, č. 6, ISSN
0038-0261

NEJVYŠŠÍ SOUD ČR. Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 2.6. 2010, sp.
zn. 8 Tdo 353/2010. In: Sběrka rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR. Praha: C.H.
Beck, 2010, č.7. ISSN 1801-3258

OMBUDSMAN. Závěrečné stanovisko ombudsmana s návrhem opatření
k nápravě ve věci úmrtí pacienta psychiatrického oddělení v časové souvislosti
s použitím donucovacího a omezovacího prostředku [online]. Sp. zn.:
2618/2016/VOP/MLU, č. j.: KVOP-29575/2017, Mgr. Anna Šabatová, Ph.D., v. r.
Praha: ombudsman, 2017 [cit. 2023.2.10]. Dostupné z:

https://www.ochrance.cz/uploads-import/ESO/2618-16-VOP_zso.pdf

ÚSTAVNÍ SOUD. Rozhodnutí Ústavního soudu, sp. zn. IV. ÚS 4150/16. Praha:
Ústavní soud, 2017, č. 395/2017 Sb., ISSN 1211-965X

273/2008 Sb. Zákon o Policii

Webové stránky a elektronické zdroje

<https://www.policie.cz/clanek/donucovací-prostredky.aspx>

<https://www.policie.cz/clanek/pouziti-zbrane-a-donucovacich-prostredku.aspx>

<https://www.policie.cz/clanek/statistika-umrti-a-tezkych-zraneni.aspx>

<https://www.policie.cz/clanek/aktualizace-k-pripadu-napadeni-v-breznici.aspx>

<https://www.policie.cz/clanek/aktualizace-vyjadreni-k-sobotnimu-zakroku.aspx>

<https://www.policeviolencereport.org/>

<https://proficert.cz/co-je-ce-certifikat-a-certifikace-vyrobniku-povinnosti-vyjimky-vyhody/>

<https://www.fno.cz/kardiochirurgicke-centrum/aterosklerozu>

<https://www.nzip.cz/clanek/1102-chopn-co-to-je>

<https://www.nzip.cz/clanek/935-hypertroficka-kardiomyopatie>

<https://www.nzip.cz/clanek/1124-rozedma-plic-plicni-emfyzem>

<https://www.spektrumzdravi.cz/prvni-pomoc/prvni-pomoc-strelna-rana>

<https://zdravi.euro.cz/>